

ҲУРРИЯТ ЗАВҚИ

*Бу шеърий тўплам Ўзбекистон жумҳурияти
мустақиллигининг беш йиллигига
бағишланади.*

Тошкент
«Ёзувчи» нашриёти

Хуррият завқи: Шеърлар (Тўпловчи ва нашрга тайёрловчи: Ҳ. Худойбердиева). — Т.: Ёзувчи, 1996. — 80 б.

*Тўплаб, нашрга тайёрловчи:
Ҳалима Худойбердиева*

Аждодларимиз, бобокалонларимиз орзу қилиб етолмай кетган Улуғ кун—Истиқлол кунига етиб келганимизга беш йил тўлди. Минг қатла шукурки, бугун жаҳон аро тенглар ичра тенг, ўз туғитурғоси, ери, элига эга бўлган халқ сифатида тилга олинмоқдамиз. Бу шукурт, шуурни кўнглидан кечирмаган ижодкор топилмас.

Азиз китобхон!

Биз бу байрам арафасида Сизга ўзбекнинг эҳтиросли, оташин фарзандлари, шоирларининг «Хуррият завқи»ни тақдим этмоқдамиз.

Хуррият завқи, гурури ҳажиша Сизу биз билан бўлсин:

Уз 2

мча—1996

«Ёзувчи» нашриёти, 1996 й.

Юраксен—Жонсен—Ватансен

Бир донишманддан сўрабдилар: сиз қаердан келяпсиз? — Ватандин. Қайга йўл олдингиз? — Ватанга. Қаерда йўл тугайди? — Ватанда.

Бу савол-жавоб, албатта, қай бир жиҳатдан сўфиёна маънога эга, лекин иккинчи жиҳатдан улугвор заминий ва инсоний мазмунни ифода этади. Ҳеч бир одам йўқки, талпинчдан ва муҳаббатдан дунё юзини кўрмаган бўлса ва бирор бир мавжудот йўқки, сўнгги дам тупроққа — Ватанга талпинч ва муҳаббат ила қайтмаса. Аллоҳдан қутлуғ мукофотки, беш йилким, ватанликмиз. Илло, савол туғилиши мумкин, нега ватанлик бўлдик, деяпмиз. Чунки, қулнинг ватани қуллик ватанидир. Биз ул ватанда Буюк Ватан топдик. Имон, эътиқод гулистонини, муҳаббат чаманини, озодлик қуёшини, эрк осмонини топдик. Кишанлар парчаланди, занжирлар чириди — бизга энди кабутар йўлдош. Нега биз бу гапларни айтмоқдамиз, айтганда ҳам баралла айтмоқдамиз. Ким бизга ҳуқуқ берди?

Бизга бу ҳуқуқни инсониятнинг, шунингдек, ҳар бир миллатнинг қалб даргоҳи — адабиёт, унинг мунис синглиси — шеърят берди.

Шу маънода оташнафас шоирларимизнинг юрак-юрақдан, вулқондек отилиб чиққан ва Ватанга аталган шеърлари жамланган мажмуамиз — шу буюк ҳуқуқ тажаллисидир.

Ўйлаймизки, эркин Ватаннинг эркин фарзандлари мажмуамизни мутолаа қилиб, севинчлар тўйгайлар.

ҚУЗМУНЧОҚ

Мен эллик бешдаман,
Отам беш ёшда,
Бу ажиб ҳолатни чистон этгулик,
Менинг умрим кечар тупроқда, тошда,
Отамнинг доврўғи кўкка етгулик.

Истиқлол бешиги, о, ота макон,
Ҳар бир қадамингга садаға жонлар.
Лаҳзада куч йиғдинг Алпомишсимон,
Яловинг бўлолди мовий осмонлар.

Ер парчин ётганда тилим-забоним,
Юксал дединг менга, сайрагин, дединг.
Оёққа қалққанда Соҳибқироним,
Ёв босса тиғингни қайрагин, дединг.

Қўзингга сурт, дединг фаромуш бўлган
Табаррук, муқаддас мазорларимни.
Бир зотга айландим — толеи кулган,
Кетказдинг дилдаги озорларимни.

Ҳасад билан тўлган бу кўҳна очун,
Сенга ҳам суқ билан тикилар, билсанг.
Сени балолардан асрамоқ учун,
Берай кўзларимни, кўзмунчоқ қилсанг.

Энди эрк абадий йўлдошинг бўлгай,
Номинг бор жаҳонда: дўстпарвар, хотам.
Иймонли ҳар бир кас қўлдошинг бўлгай,
Эй менинг беш ёшли паҳлавон отам!

ИСТИҚЛОЛ ҚУШИҒИ

Муруввату маърифатдир буюкликнинг нишонаси,
Қадам қўйинг, мана сизга асл йўлнинг остонаси,

Жаҳон ичра буюк юртни улуғ дoston этайлик биз,
Замон келди Ватан бағрин гўзал бўстон этайлик биз.

Минг-минг шукур, келиб даврон истиқлолга эришдик биз,
Хароб бўлган хонадонни бутламоққа киришдик биз,

Жаҳон ичра буюк юртни улуғ дoston этайлик биз,
Замон келди Ватан бағрин гўзал бўстон этайлик биз.

Иймон нури оқиб турар бир гавҳар бор қонимизда,
Не-не буюк боболарнинг бардоши бор жонимизда,

Жаҳон ичра буюк юртни улуғ дoston этайлик биз,
Замон келди Ватан бағрин гўзал бўстон этайлик биз.

Олдиндадир ҳали заҳмат, олдиндадир имконимиз,
Етишгаймиз келажакка, покизадир виждонимиз,

Жаҳон ичра буюк юртни улуғ дoston этайлик биз,
Замон келди Ватан бағрин гўзал бўстон этайлик биз.

ВАТАН ИСТАГИ

Бу Ватанда бир Ватан
қурмоқни истайдир кўнгил,

Ўзни озод қуш каби
кўрмоқни истайдир кўнгил.

Бу Ватан тимсоли бўлса
Тоғт қуёши шуълавор,
Шуълалар қўйнида чарх —
урмоқни истайдир кўнгил.

Ул Ватанга байроқ — инсоф,
Адл — туғро, мухр — меҳр.
Сарҳадида соқчидек
Турмоқни истайдир кўнгил.

Ким бу тупроқ қадрин истар
Айламоқ тупроққа тенг,
Кўзига тупроқ билан
Урмоқни истайдир кўнгил.

Ул Ватан елканларини
маърифат уммонида
Қиблаи имон сари
бурмоқни истайдир кўнгил.

Бас, етар ёлғон саодат,
ёлғон эрк, ёлғон ватан,
Хуррият завқини чин
сурмоқни истайдир кўнгил.

Қутлуғ Истиқлол кунда,
Эй Ватан, бағрингда шод
Эркин ўғлонинг бўлиб
юрмоқни истайдир кўнгил.

ВАТАНДА БЕВАТАН БЎЛДИМ

Агарчи исмим, Эркин,
Эрки йўқ, банди кишан бўлдим,
Кўзим боғлиқ, дилим доғлиқ,
Тилим йўқ, бесухан бўлдим.

Кўриб ҳайратга тушди
Бу жаҳон ҳоли паришоним,
Бамисли анкабут сўрган —
Чибин, пажмурда тан бўлдим.

Муаззам Сайхуну Жайҳун
лабида ташна лаб қолдим,
Кийинтирдим жаҳонни,
жисми урён, бекафан бўлдим.

Чекибдир Бобиру Фурқат
Ватан ҳажрида афгонлар,
Мен Эрсам, воҳ, не ғурбатким,
Ватанда беватан бўлдим.

Олисда, оҳ диёрим, деб
Соғинган эй ватандошим,

Дема сен ўзни бебахт,
Бахти йўқ аслида ман бўлдим.

Шукурким, келди Истиқлол,
Умидим рост қил, Оллоҳим,
Ки шояд беқафас булбул —
каби соҳиб чаман бўлдим.

Ишончим бор, Ватан, бир кун
келар чин нурли давронинг,
Дегайман шунда, чин Эркин,
Чин инсон қайтадан бўлдим.

1991

ШАЙХ НАЖМИДДИН КУБРО

Урганч қопқасида мунғул куффори,
Қазо ҳукмин ўқир чархи даввори.
Чўл ҳам ёв йўлига пояндоз бўлди,
Эл ҳолин билмагач юрт ҳукмдори,
Чингизнинг зиддига менку кетарман,
Ғофил диёримни лекин нетарман?!

Ай дилим, хабар бер, нечук бухрон бу,
Ё раббим, тўнтариқ қандай даврон бу,
Тиззангдан келмаслар бошингга чиқса,
Бошларни ҳам этган нечук фармон бу?!
Мен кўриб турибман лаин мунғулни,
Лекин ёв устига ким бошлар элни?!

Чингиз элчилари бермоқчи омон,
Юртдан чиқиб кет дер бош оққан томон.
Фараҳли кунларни бир-бирга яшаб,
Офат айёмида қочмак не ёмон?!
Дам сайин яқинлар ул қонли пойга,
Писмиқ сотқинлардан қочарман қайга?!

Давлат тизгинлари Туркан хотунда,
Хоразмшоҳ — соя, куч йўқ хатгинда,
Неча жалолиддин, темурмаликлар
Қувғиндир, жой йўқдир бўйро четинда.
Ёв билан савашга минг жонни қотай,
Бунда тахт талошин нечук тўхтатай?!

Фалак орзусида эдим, ер кўрдим,
Аршнинг қабатинда нурли сир кўрдим.
Рухоний оламни обод кўрдиму
Воҳ, не-не диларни таптақир кўрдим.
Ёв не, нетай мажҳул бир балосини:
Рухсиз кимсаларнинг иддаосини

Ўтрор сарҳадида ғараз ва ков-ков,
Бағдодга душмансан, Марв билан ёв.
Шоҳ билмай ёндирган ўтдан эл куйиб,
Салтанат тўзғиди, қийшайди ялов,
Гарчи ёвга қарши Кубро боғлиқ бел,
Аразли қўшнилар нечук бўлар эл?!

Аёнлар ўпирса элнинг хирмонин,
Дехқоннинг на донин қўйиб, на нонин.
От-яроғи хароб ажаб сипоҳлар
Пора билан олиб Дажжол кўрғонин,
Ҳар саркарда ўзи изларса паноҳ,
Мулкнинг ҳимояси не бўлур, оллоҳ!

Аркони давлат ўз фойдасига зўр,
Йўқларни таласа, борларга ғамхўр.
Эл аро танилов йўқ, четдагилар хўр,
Сўз айтган оғизга тушса темир тўр, —
Майли, мунғул қилсин бағримни пора,
Ҳақсизликка қандоқ топарман чора?!

Дунёни олганлар ўйлар сийму зар,
Аҳли илм касби хор, толиб кўру кар.
Маърифат карвони тўхтаган тамом,
На хабар келади, на борар хабар,
Мунғулга қаламни найза айларман,
Билимсиз миллатни лекин найларман?!

Давлатнинг довуғи ғовак, юзаки,
Хоразмшоҳ лоқайд, Туркан жиззаки,
Уни қул деб ҳайдар, буни қарол деб,
Қўшин ҳам минг қуроқ кўрпача каби.
Бугун жанг. Шаҳодат жомин хўпларман,
Оғзи ола халқни нечук жуфтларман?!

Урганчни беркитдим ғараз кўзидан,
Адув гангиб қайтди келган изидан.
Аммо ҳеч бир сеҳр қайтаролмади
Шоҳни пуч амали, сахв сўзидан.
Уч кун асраб турдим ёвдан шаҳарни,
Валлоҳ, ўйламади ҳечким зафарни!

Ғойибдан сас келди: «Бас энди жоду,
Чингизга дуоғўй Хизр ўзи!» Ёху!
Шоҳ борса-келмасда, Туркан Чингизнинг

Ялоғида сарқит пойлайди, мангу...
Чора бор, эврилса даврону фурсат,
Илож на, паторат топса зўр давлат?!

Қани эй Удағай, эй Жўба нўён,
Туғингни тупроққа қоришим аён!
Мана, олиб бўпсан, кел, ташлан чолга,
Чоп, кес, санч, қалбимни олсангчи нишон!
Маҳшаргача кетар фарёдим-сасим:
Мен ўларман, ўлма, ўлма Хоразм.

Мени майли унут, майли тавоб эт,
Лекин эртанг учун, ён, тарки хоб эт,
Бошингга ерданми-кўкдан иш тушса,
Улмас қудратингни кўрсат, шитоб эт!
Гарчи олиб кетар мени бу чақин,
Йиллар ўтган сайин бўлурман яқин!

1995

ЎЛАНДАН СЎР...

(Фузулийга назира)

Ватаннинг қадрини ғурбат —
элида хор ўландан сўр,
Бу гулшан сеҳрини бир
термулишга зор ўландан сўр.

Қарамлик не эмиш дунёда
мендин ўзгадин сўрма,
Бу қуллик, бу қабоҳат дардини
абгор ўландан сўр.

Не билсин бахтиёрлар
чорасиз, бахти қароларни,
Ғариб, бечоралар аҳволини
ночор ўландан сўр.

Ғанимлар илкида Турон замин
чеккан аламларни,
Жаҳонда ҳақ-ҳуқуқи бир йўла
инкор ўландан сўр.

Нечун булғанди дарё,
не учун чўл бўлди денгиз деб,
Маним-ла ёр эмас, балким
ғаним-ла ўландан сўр...

Шукур, юз очди истиқлол,
бўйиндан тушди занжирлар,
Бу бахтни бир асрким
боши узра дор ўландан сўр.

Элим, бу не саодат кун,
на билсин қарғаю қузғун,
Бу кунни кўк сари парвоз этиб,
шунқор ўландан сўр.

Жамол, оқил эсанг, миллат
гамини сўрма гофилдан,
Бу гамни кўксида миллат
гурури бор ўландан сўр...

НАҚШ АЙЛАГИЛ

Дилга Аллоҳ номини
нақш айлагил,
Ишқини, илҳомини
нақш айлагил.

Армуғон келтирди
Пайғамбар сенга,
Сен унинг пайғомини
нақш айлагил.

Еру кўкка ҳокими —
қодир Худо,
Ҳукмини, аҳкомини
нақш айлагил.

Тангри бермиш сенга
жаннатдек Ватан,
Сабза, гул андомини
нақш айлагил.

Дил баёру даст ба кор,
дейдир Хўжам,
Бу ҳақиқат жомини
нақш айлагил.

Меҳнату ғаймон ила
ўтсин умр,
Субҳи бирла шомини
нақш айлагил.

Ҳур Ватанда сен
нақшбандий бўл,
Тангрининг Исломини
нақш айлагил.

Бу тарона келди
қисматдин, Жамол,
Қисматинг инъомини
Нақш айлагил...

ОНА ТУРКИСТОН

На-да узун, на-да оғирдир бу йўл.
Далалар ястаниб ётар кўк каби.
Тиғлар хотирамни осмон чеки йўқ,
Тизгинсиз бу шиддат кенглик асаби.

Бу кенгликда ўйлар мени гижимлар,
Ул ўз қофиясин судраб келадир,
Қанча қочсанг — шунча қилгай ҳужумлар,
Уқ сингари хотирамни тиладир.

Теграмда зич ҳаво — она Туркистон,
Ёргай томиримни кўр ҳаяжоним.
Бу майдон ичинда мен тўкмаган қон,
Менинг уни дея аяган жоним.

Яна йироқларга чорлайдир мозий,
Ватан тушунчаси келар етаклаб
Айрилган, хўрланган улус овозин
Шоирнинг бешиги айтар эртактлар.

Яссавий мақбари мунғаймиш мағрур
Товушга айланди ҳеч бир гишт ранги:
Дунё менинг деганлар... Нидо келур.
Қаркас қушдек... Қадим сўзлар жаранги.

Ёлгон даъво қилганлар... Сўзлар шоир.
Оқни қаро қилганлар... Айтинг, кимлар?!
Мақбара бошимга йиқилар ҳозир,
Яна товуш: Ҳаром еган ҳокимлар...

Парчин-парчин бўлди ёдим симлари,
Симлар — кўзларимга мил тортган чизгу.
Ўтган улуғларни эслайман барин,
Хотирот мозори Туркистон мангу.

Кеча содиқ ўғлинг ўтди дунёдан
Сахий инсон эди, у шоир эди.
Санчилик яшайди бир умр ёдда,
Кетаётиб, мен йиғлаб бўлдим, деди.

Йиғла энди, кўзим, сен ҳам йиғлаб ол,
Тўйсин кўзёшингга бу туркий отам,
Тўйсин, Ватан ёди чидар бемалол.
О, сабр дарахти қутлуғ Туркистон.

На-да узун, на-да оғирдир бу йўл.

ЕНҒИН

Сергей БОНДАРЧУКга

Юзма-юз, кўзма-кўз, изма-из изғир,
Евуз ёв, қаттол ёв қонга қонмоқда.
Бу зулмат ўтлари, бу ёнғин надир?
Москва ёнмоқда, ахир, ёнмоқда.

Охири, бир куни интиқом бордир,
Қимлар жон узмоқда, қимлар тонмоқда.
Ҳақиқат хоч узра, қайда у қодир,
Москва ёнмоқда, ахир, ёнмоқда.

Москва, Москва, қутлуғ, шўрлик ер,
Бўғриққан қушбургут, қанотида қон.
Билгисиз, англамас, эй, ғариб жаҳон.

Банданга тўзим бер, ер бер, имон бер...
Айтинг, ким сўзлайдир бу кун ҳам ёлсон?! —
Москва ёнмоқда, ёнмоқда ахир.

ОВОЗИМ

Наҳот шеърлар айтдим
бўшлиққа қараб.
наҳотки соврилди олов сўзларим,
наҳотки ҳақ бўлса элу юрт асли
қуруқ сўзлар деган гумроҳ дўстларим?!
Наҳот бекор ўтди
гулдай умримнинг
минг йилга татирлик олтин чоқлари,
наҳот бирор руҳни уйғотолмади
шоир юрагимнинг қалдироқлари?!
Наҳотки бирорта дилга етолмай,
беҳуда сарфланиб қанча куч-чидам,
келиб кетаверар ёруғ дунёга,
Келиб кетаверар мендай куйчилар?!
Менга минбар эмас,
унвонлар эмас,
латта чечаклару эҳсонлар эмас.
олов бир саҳрони,
юртим хаёли
нурда гуркираган саҳро беринг, бас—
Эрку муҳаббатнинг мухтор элчиси —
етмасман тупроққа дўниб тинчланиб,
жасадим тирикдир ёруғ дунёда,
ойнинг сннигидай чақнар синчларим.
Агар етти қават ернинг қаърида
ётсам-да, ларзага солиб ҳавони,
элимнинг юрагин
топар барибир
жисмимни куйдириб учган овозим.

Энди жим турасиз,
сирә илож йўқ —
дунё ўзгармади сиз айтган сўздан,
сиз қурган қасрлар вайрона бўлди,
алафларга тўлди сиз оққан ўзан.
Энди жим турасиз,
оғир, биламан,
аммо ҳар кимсага тақдир насибдир,
билмоқчи бўлсангиз агар, шоирлик
жасорат сўзининг таржимасидир.
Энди жим турасиз,
эшитинг элни,
эл асло демайди; зоғлар куйласин,
энди кенгликларда ҳақ сўрамасдан,
ерни безаб ётган боғлар куйласин.
Куйласин,
келди-да куйламоқ гали,
куйласин мангулик қўшиқларини,
бузсин-да, сиз каби ақли қисқалар
хатарсираб қурган тўсиқларини.
Ана... қулоқ солинг...
эшитаяпсизми,
куйлар шоир шамол, куйлар шоир қор.
шоир қоронғилик, шоир тоғларда
шоир дарёларнинг шовиллаши бор.

ВАТАНИНГНИ УСТИР...

Бир сўз бор — юксак туғ — ифтихоримда,
Тиригимда — номус, ўлганимда — шаън.
Бир сўз бор — жон унинг ихтиёрида,
Худодай улус бир сўз бордир — ВАТАН.

ВАТАН! Тақдирингнинг тоши бемиқдор,
Айтгин, фидо бўлай қайси бир тошга?
Бировнинг дўстлару хорижлари бор,
Менинг ҳеч кимим йўқ — ўзингдан бошқа.

Азиз замондошим, руҳинг — беором,
Аммо ишончингдан зиё таралсин —
Ҳар тонг «Ё ВАТАН!» деб сачраниб уйғон,
Дилингда — Қуръондай — ВАТАН яралсин.

Шубҳа шайтон иши. Ишонч билан юр,
Ана, боболарнинг собит йўллари...
Оввал ВАТАНингни юрагингда қур,
Сўнг ерга кўчирсин уни қўлларинг.

Устир ВАТАНингни боғ каби туйғун.
Ишонгину уни шу азиз ерга —
Хушёр бўл — беэга қолдирма бир зум —
Фарзандингдан бошқа ҳеч кимга берма.

БАХШИЕНА

(туркумдан)

Биродарлар, ана энди Элбек бахши Асқар тоғининг бошида ўтирибди. Атрофга қараяпти: бир томон Сайхун, бир томон Жайхун, бир тарафда кўл, бир тараф чўл. Ана Самарқанду Бухоро, ундан нари Хоразм, шундоқ тўғрида Сурхони азим...

Бахшининг дили тўлқинланиб, ичида дoston тўқилиб кетаяпти. Тилида қўшиқлар тузилаяпти, қўли дўмбирага чўзилаяпти... Шу алфозда кўзлари сузилиб, кўнгли бузилиб турган эди, «Ҳорманг, бахши бобо», деган товуш қулоғига урилди. Бахши бурилиб қараса Оқботир билан Қоработир отларининг етаклаб, даладан чиқиб келишяпти. «Энди бир қўшиқ айтиб берасиз», деб кулиб келишяпти.

«Нимани айтайин», — деб сўради Элбек бахши овози титраниб.

«Бўлар элнинг фарзанди қандай бўлади-ю, шўрлик элнинг фарзанда қандай бўлади — шундан айтинг», — дейишди ботирлар.

Ўзи қўшиқ ҳам бахшининг юрагидан ўрлаб, бўғзига етган эди — дўмбирасини олдида, айтиб юборди:

Ҳар ким ўз элида бекдир, тўрадир,
Ўз элида бек бўлмаган ўладир.
Бўлар элнинг фарзандлари, ботирлар,
Кўзинг ўйиб олишса ҳам кўрадир.

Мард дунёга келган тупроқ зўр бўлар,
Номард оёқ босган замин шўр бўлар.
Шўрлик элнинг фарзандлари, ботирлар,
Икки кўзи очиқ туриб кўр бўлар.

Ҳар ким ўз элида даврон сурадир,
Мардлар элин тўғри йўлга бурадир.
Бўлар элнинг фарзандлари, ботирлар,
Оёқларин кесишса ҳам юрадир.

Емон тўғри сўзда мудом хун кўрар,
Тушларида эл оғзида мум кўрар.
Шўрлик элнинг фарзандлари, ботирлар,
Юртин эшшакдайин миниб кун кўрар.

... — ...дан юксак тахт дейди,
Лоф урмагин, айтгин доим нақд дейди.
Бўлар элнинг фарзандлари, ботирлар,
Тилин кесиб ташлашса ҳам «ҳақ» дейди.

Юрак керак доим ҳақни демоққа
Дилим ёнди — иси тегди димоққа.
Шўрлик элнинг фарзандлари, ботирлар,
Оғиз очар фақат овқат емоққа.

Куйсин дунё! — мудом ўтга ташлайди,
Асл эрлар ўтда чўғдай яшнайди.
Бўлар элнинг фарзандлари, ботирлар,
Душман минг бор ўлдирса ҳам яшайди.

Ғариб дунё тасодифга тўладир,
Тасодифга ғариб бошлар кўнадир.
Шўрлик элнинг фарзандлари, ботирлар,
Ўзи билмай тирикликда ўладир.

Куйсин дунё — Ғамин ҳаддан оширар,
Ғамни сочиб, шодлигини яширар.
Бўлар элнинг фарзандлари, ботирлар,
«Ё, халқим...», деб жаллодга жон топширар.

Ғариб дунё ғарибликда кўп хордир,
Ўзи боқиб — бовлигани ағёрдир.
Шўрлик элнинг фарзандлари, ботирлар,
Элин сўйиб емоққа ҳам тайёрдир.

Гап келганда гап қиличдай жаранглар,
Ўткир сўздан ачишдимиди яранглар?
Эна ерим фарзандлари — ботирлар,
Тоғдан туриб энди юртга қаранглар...

Элбек бахши бу сўзларни айтаяпти, ботирлар тоғдан
туриб пастга қараяпти... Қим билсин — нимани кўриша-
япти? Бу дунёдан ҳамма истаганини кўриб ўтади, деган
экан яхшилар!

* * *

Мен учун энг муҳим, энг керак нарса —
Тинчлик — барқарорлик борми — кўнглим тўқ.
Ҳеч кимса
Ишимга дохил бўлмасин,
Менинг ҳам ҳеч кимга ёмонлигим йўқ.

Қўрққандан ҳеч кимга бўлмасман маддоҳ,
Эгилиб кимнингдир ўпмасман қўлин.
Менга йўқ Оллоҳдан ўзга бир илоҳ,
Оддий бир бандаман тополган йўлин.

Нодонлар гапига осганча қулоқ,
Утиргандан кўра лиқиллатиб бош,
Сафарларга чиқиб узоқдан узоқ
Ичимга тўлдириб келарман қуёш.

Мансаб талашмасман кимнидир ёқлаб,
Фитна майдонига кирмасман зинҳор.
Хотиннинг белидан маҳкам қучоқлаб
Ётганим бу ишдан яхшироқ минг бор.

Ҳеч ким ҳаётимга аралашмасин,
Менга бош бўлишни қилмасин хаёл.
Яхшими — ёмонми — аравам тайин,
Ўзим аравамни тортгум бемалол.

Заҳирам етарли ерим етарли,
Тажрибам минг йиллик, тарихим — гувоҳ.
Қай ёққа бош урсам очиқ, айтарли,
Ҳақ йўлдан тоймасам, қўллагай Оллоҳ.

Бордию кори ҳол юз берса бирон
Дардимнинг иложин топгайман ўзим.
Бошимда Туркистон, қадимий Турон,
Ҳушёр яшагайман... Очиқдир кўзим.

Узингни ҳар ёққа ташлама кўнгил,
Имон, хирмонимни айлама ғорат.
Кел, яхшим, обидлар шартига кўнгил:
Дунёлик учгина кундан иборат.

Кечам — ўтмиш, тарих; кетган дараксиз,
Қайтмас бўлиб кетган кечам карвонга.
Мен уни қайтаргим келади шаксиз,
Аммо қўлда эмас бунинг имкони.

Уни қайтаролмас ҳеч қандай даҳо,
Унглолмас киритиб таҳрир ёки хат...
Қанчалик чорламай таратиб садо
Кечамнинг жавоби фақат сукунат.

Эрта эса эрта... Эрта — келажак...
Етиб бораманми? — Бу, тақдир иши.
Қай чоғ учиб кетар — билолмас юрак —
Ичимда питирлаб турган жон қуши.

Кўз очиб юмгунча чиқиб кетар жон
Бундай бўлмайди, деб айтолмас ҳеч ким.
Ҳатто Пайғамбар ҳам айтган бир замон:
«Жонга кафил бўлмам, тушун, азизим».

Бу кун эса, шукур, мен билан йўлдош,
Уни ғанимат деб билмоғим керак.
Кўнгил, энди ортиқ бўлмагил бебош —
Не қилсам шу бугун қилмоғим керак.

Кўзларимга нур бер энди, Оллоҳим,
Беғафлат шуур бер энди, Оллоҳим.
Ҳаётим кузини айладинг баҳор,
Баҳорга яраша ато эт мадор.

Энди келди ахир қурмоқ замони,
Енгил қилай элнинг оғирларини.
Ахир осонмидир ҳар бир инсоннинг
Нур билан тўлатмоқ бағирларини.

Узингни ҳар ёққа ташлама, кўнгил,
Уйинқароқликка мойилсан зотан,
Кел, яхшим, йигитлик шартига кўнгил,
Муқаддас парвозга энди қанотлан.

**ҚИЗИЛ ИМПЕРИЯНИ ҚУМСАГАН
КИМСАЛАРГА**

Тарихнинг шиддатин тўсмоқчи бўлиб,
«Ортга қайтинг!» — дея даъват этасиз.
Хўп десак, сиз бизни, қаҳрга тўлиб,
Яна жар томонга бошлаб кетасиз.

Қизил байроқларни баланд кўтариб,
Қайтайликми яна қуллик, ёлғонга?
Қайтайликми яна шаҳид боболар
Қонлари сачраган Қизил майдонга?

Дилимни, динимни, она тилимни
Хўрлаган замонга яна қайтайми?
Қайтиб, Навоийни берган элимни
«Жоҳил! Саводсиз! — деб яна айтайми?»

Яссавий, Нақшбанд, Темур руҳини
Нечун чирқиратай, нечун хор этай?
Нечун боболарим эккан толларни
Келажак фарзандлар учун дор этай?

Қай инсон ўзлигин билгани сайин
Истибдод бижғиған маконга қайтар?
Қай бир халқ эрк ҳиссин туйгандан кейин
Яна ўзи истаб зиндонга қайтар?

Қайси коваклардан чиқиб келдингиз,
Чиқдингиз қайси бир моғоралардан —
Наҳот ҳамон мастсиз шаҳид инсонлар
Териси қопланган ноғоралардан?!

Гирдобдек яширин ҳар бир ўйингиз,
Ургимчак тўридек макрингиз пинҳон —
Янги уй қурмоқчи бўласиз, аммо
Навқирон боғларни қиласиз пайҳон.

Эскидан одат бор: янги уй мозор
Ва ёки вайрона узра солинмас.
Янги уй тикламоқ учун, қадимдан,
Енгин бўлган уйдан бир чўб олинмас.

Сиз эса соғиниб ўтган кунларни,
Эски пойдеворни излаб юрибсиз,
Куйгантўсинларни, мўрт устунларни
Яна ишлатмоққа созлаб турибсиз.

Тарихнинг йўлини тўсаман дея
Қанчалар уринманг — қўлингиз қисқа.
Сиз тарих карвони ўтар йўлларда
Эзилиб кетасиз худди қумурсқа.

Ўзимнинг уйимни ўзим тиклайман,
Боболар ишидан олиб андоза.
Бу уй юксак бўлар, мустаҳкам бўлар,
Эзгу ўйларимдай бўлади тоза.

Мен энди қайтмайман — ортимда қолган
Барча кўприкларни ўзим ёққанман,
Мен энди адолат муҳаббат сари,
Инсоний бахт сари йўлга чиққанман.

Энди юрагимда қўрқув, ҳадикмас,
Ватан ва истиқлол нафаси бордир.
Энди тилагимга чўпчаклар эмас,
Улуғ келажакнинг орзуси ёрдир.

Азиз фарзандларим қўлидан ушлаб
Ойдин манзилларга кўзим тикканман.
Мозий чинорлари ёнида мен ҳам
Минг бир умид билан ниҳол экканман.

ТАЛАБ

Самарқандга яқинлашган он
Юрак бирдан ғазабла урар,
Юксак адир устида, не тонг,
Босқинчилар ҳайкали турар.

Улар қўлда тиғларин ушлаб
Ватанимга кириб келганлар,

Ватан дея жанг қилган эрлар
Бошин кесиб, кўксин тилганлар.

Улар сутни қўшганлар қонга —
Оналарнинг мурдасин янчиб,
Қўтарганлар қора осмонга —
Болаларни тиғларга санчиб.

Улар зулми, улар азоби
Тўлдиргандир дилни озорга,
Улар ўтган йўллар, далалар
Тўлиб кетган сонсиз мозорга.

Улар бизга илму зиёмас,
Қуллик, хорлик олиб келганлар,
Боболарнинг китобин ёқиб,
Сўнг «Сен — нодон!» дея кулганлар.

Улар тўпга тутганлар халқим,
Юртим бўлган хор, кунпаякун —
Демак, бордир сўрашга ҳаққим:
«Босқинчини ёдламоқ нечун?»

Нечун бунда Номоз, ё ботир
Бобон номин ёд олмас биров?
Нечун бунда ёдланур, ахир,
Эрк қотили — истилочи ёв?

Кимлар бизни масхара этар,
Кимлар бизни қилар ҳақорат.
Қачон бу зулм абадий йитар,
Қачон диллар қилинмас ғорат?!

Бу дунёда босқинчидек ғар,
Босқинчидек золим йўқ, халқим!
Ҳайкал эмас, сенинг кўксингда
Занглаб ётар битта ўқ, халқим!

1988

ТАНГРИТОҒДАГИ СУҲБАТЛАР¹

(1950—1990 йиллар)

Ё Муҳаммад, сарвари олам ўзинг,
Муждалар бер, Тангридан келгай сўзинг!

Хур яшашга ҳақли Туркистон ахир,
Тангритоғдан бизни ҳурликка чақир!

Сен бугун ҳам бизга айт имконларин,
Кўрсатиб қўй Тангрининг душманларин —

Хур туғилганларни қул қилган элат
То қиёмат Тангрига душман фақат!

Бир замон келди — кетиб биздан замон.
Сўнди Туркистон, йиқилди, тахту хон.

Ё Муҳаммад, Тангрисиз, сенсиз қолиб,
Қайга борсинлар бу эл бошни олиб?

Бошчисиз, динсиз эгилди бошимиз,
Ёвга қуллуқ қилди кекса-ёшимиз,

Бизга биз хонин чиқиб, ўлдик у кун,
Биз Ватанни парчалаб, бўлдик у кун —

Бор гуноҳ душмандамас, бизлардадир —
Биздан ўзга бизга душман йўқ ахир!..

Бизки элда эл билан бирлашмадик,
Дилда Тангри — ёр билан сирлашмадик,

Босди кўзларни жаҳолат доғлари,
Босди ўзларни сафоҳат тоғлари.

¹ «Муҳаммад билан суҳбат» достонидан:

Кел, Муҳаммад, қалбимизга кир ўзинг,
Жонни зулматдан қутултиргай сўзинг!..

Шубҳасиз, ёдингдадир Абдулкарим —
Ул Сотуқ Бугра — буюк турк аскарим,

Кунчиқарда илк мусулмон хон бўлиб,
Ўтди исломга улуғ хизмат қилиб:

Қашқару Фарғонадан Қафқаз, Ҳазар
Турк мусулмонлар яшаб, от сурдилар;

Илму динли салтанатлар қурдилар,
«Тангрининг турк лашкари!» — деб турдилар.

Мингта олим, Қашқарий, Хос Ҳожибинг —
Суннатинг ҳар бир ишинда вожибинг;

Турклигу исломга хизмат айлади,
Шу учун тақдир уларни сийлади.

Сен билурсан барчадин ҳам яхшироқ,
Бари ўтди, ўчди бу юртда чироқ.

«Иқра!ни эл тингламас бўлди бу кун,
Зулму ҳақсизликка Ер тўлди бу кун:

Динлию динсизлар ичра бор нифоқ,
Йўқ ҳалол луқма ўтувчи бир томоқ! —

Балки шунданми бузилмишдир замон,
Бўлди миллатлар талончи беомон?..

Боқ, бутун дунёга машҳур Туркали —
Бўлди дунёга ёпиқ, бир берк эли:

Бул кун Турон ерларинда қанча турк
Мустақил давлат бўлиб, олмишлар эрк.

Ё Муҳаммад, сарвари олам ўзинг,
Муждалар бер, Тангридан келгай сўзинг!

Ҳур яшашга ҳақли Туркистон ахир, —
Тангригоғдан бизни ҳурликка чақир!..

КАЪБА САФАРИДАГИ СУҲБАТ

Каъбага жисмим эмас, жоним билан
Боргамен ҳар дамда ҳар оним билан.

Ё Муҳаммад, деб ҳаяжоним билан
Сўйлағум, сўзларда Туроним билан.

Дилда Оллоҳимга иймоним билан,
Тилда, қўлда қутли Қуръоним билан.

Йўлдаман Одам Ота қоним билан,
Нуҳ-у, Ёфас, Турк, Ўғизхоним билан.

Ўтмишим — бут, Будда, Шомоним билан,
Бор ёқилган тарих — ўрмоним билан

Йўлдаман — ёнган оломоним билан,
«Авлиёс»им ҳам «алъамон»им билан.

Мингга кирган Зардушт, исёним билан
Қалқди Эрон номусулмоним билан,

Шунда исломликни қалқоним билан
Сақлади турк Буғра ҳоқоним билан,

Давлату дин, ганжу эҳсоним билан
Ўртага чиқди Қорахоним билан.

Беш муҳаддис борди турк шоним билан,
Ахтариб сўзинг биёбоним билан.

Ул Ҳадису Фиқҳу ирфоним билан
«Ал-Ҳидоя» йўлда Бурҳоним билан.

Ибни Сино «Тибб»и дармоним билан,
Ал-Беруний кашфи армоним билан,

Ҳикмат айтиб туркча девоним билан,
Хўжа Аҳмад Ясса — султоним билан

Йўлдаман, Ҳинду Хуросоним билан,
Садди Чин, Қофқозу Эроним билан,

Ул Темурбек даври-давроним билан,
Қитъаларга ҳукму фармоним билан,

Ул Улусбек кўрган осмоним билан,
Йўлдаман «Зижи Кўрагон»им билан.

Бобирим — Ҳинду Покистоним билан,
Йўлдаман, чоғларки қурбоним билан.

Кел, Муҳаммад, «Уйғон! Уйғон!»им билан,
Уйғонай Турону Турфоним билан.

Айрилай энди у шайтоним билан,
Бир бўлай шафқатли Раҳмоним билан!.. —

Шу хаёлу сирру суроним билан,
Дарду оташ, қалби урғоним билан

Қаъбага жисмим эмас, жоним билан
Боргамен ҳар дамда ҳар оним билан...

ЎЗБЕК, ЎЗБЕКИСТОН!

Ўтди жаҳон ичра не турфа жаҳон,
Турфа жаҳон ичра не турфа даврон,
Турфа даврон ичра не турфа имкон,
Турфа имкон ичра пайдодир тан — жон, —
Ўзбек, Ўзбекистон!

Не истак бас келур шиддат — шаштларга,
Изларин муҳрлаб боқий тошларга,
Тангритоғ бўриси тушди даштларга,
Бари олдда ҳали — уфқда шом-тонг, —
Ўзбек, Ўзбекистон!

Билурман, бу олам хўб тала-тўпдир,
Билурман, бўрининг кўчиши кўлдир,
Бир буюк сулола бу ён келибдир, —
Туркийлар бир майдон: Турон — Туркистон, —
Ўзбек, Ўзбекистон!

Тарих ёзаверсам... осмон эзур паст,
Бугун истиқлолни куйлагайман, бас,
Ватаним эртасин буюклиги рост,
Юртбошидир сарбон, йўлдадир карвон, —
Ўзбек, Ўзбекистон!

Қора қуллик дардин на билсин ғофил,
Эрк, озодлик қадрин на билсин ғофил,
Халқимнинг тик қаддин на билсин ғофил,
Суви тотлиқ дарё оқсин ҳар қачон, —
Ўзбек, Ўзбекистон!

Жаннатга аталган ер — ўзбекники,
Манглайдан оққан пок тер — ўзбекники,
Тангри фарзандлари — эр — ўзбекники,
Сеникидир Жайхун, Сайхун, Зарафшон,
Ўзбек, Ўзбекистон!

Кўзим гавҳарлари офтоби, ойи,
Имондек муқаддас тоғу яйлови,
Е Аллоҳ! Улдиргай бир кун чиройи!
Ўзбек, Ўзбекистон!

Даштларида ўсмас ифорсиз чечак,
Янтоқлари шакар тугади чак-чак,
Қаъдаси қаримас, дилбар келинчак,
Орим, ифтихорим, ота-онажон —
Ўзбек, Ўзбекистон!

Тоза отнинг тоза бўлгайдир зоти,
«Асл тулпор экан ўзбекнинг оти...»
Муборак, эй, юртим! Қирқ газ қанотли!
Кун келгай, тилингда сўзлагай жаҳон, —
Ўзбек, Ўзбекистон!

Учган ўқнинг ақли йўқ эрур, она,
Осмонинг кўксига тақай туғдона,
Азим Суюн, мадҳинг куйлайдир ёна,
Замину замонда бўл мангу омон, —
Ўзбек, Ўзбекистон!

Утди жаҳон ичра не турфа жаҳон,
Турфа жаҳон ичра не турфа даврон,
Турфа даврон ичра не турфа имкон,
Турфа имкон ичра пойдордир тан-жон, —
Ўзбек, Ўзбекистон!

ТУРКИСТОНИМ, ТУРОНИМ

Буюк қисматлардан яралган жоним,
Бобурий имконим, Темурий қоним.
Турк абамдан мерос қадим маконим
Отажоним, Туркистоним, Туроним.

Улус Тангритоғдан оққан армоним,
Осиё қалбида жўш урган қоним,
Салжуқий суроним, Усмоний шоним,
Энажоним, Туркистоним Туроним.

Сен Буюк Хун² Боти Хун ҳамда Авар,
Олтин Ўрда, Кўктурку, Ғазна, Ҳазар,
Қорахоний, Хоразмий — дилда қадар,
Оқ Хун, Уйғур, Хуну Европа — қадар.

Ҳожиб, Сино, Қошғарийдир сарватинг,
Улуғбеғу Навоийдир шавкатинг.
Ал Хоразмий, Бериунийлар давлатинг,
Танда жоним, Туркистоним, Туроним.

Кўкали, Отсиз³ орзусидир бу Ватан,
Чўлпон фитрат Қодирий — бахшида тан.
Сен Ватанлар ичра бир суюк Ватан,
Жону-танним, Туркистоним, Туроним.

---

¹ Қадимда турклар отани аба деганлар.

² Утмишда ота-боболаримиз ўн олтита буюк империя қурганлар. Булар Буюк Хун, Боти Хун, Европа Хун, Оқ Хун, Кўктурк, Авар, Ҳазар, Уйғур давлати. Қорахонийлар, Ғазнавийлар; Буюк Салжуқийлар, Хоразмийлар, Олтин Ўрда давлати, Буюк Темур; Бобур ва Усмонийлар императорликларидир.

³ Зиё Кўкалп, Ниҳол Отсиз — буюк турк ватанпарварлари. Шу пайтгача турк халқлари ахлоқи, маърифати, маданияти ва тарихи ҳақида энг мукаммал ва бетакрор ватаний оҳангда ёза олган турк миллатининг мумтоз фарзандлари.

Авар, Ингуш, ёқут дўсти — ёроним.
Қозоқ, қирғиз, ўзбек, туркман — виждоним.
Тотор, нўғай, чечен, озар — бир ёним,
Сенда жоним, Туркистоним, Туроним.

Уйғур, бошқирд, черкес, қорақалпоғим,
Кўкўғузим, тува, қумиқ, қалмоғим,
Олтой домоқ, хакас, долган — хуш чоғим,
Балқар, кундир, чуваш, дунган, чиросим.

Шор, қабардин, адигейим, бовурим,
Туракия, тангу, лезгин, томирим,
Қўзай Қибрис, Қирим келди довуринг,
Ен эй жоним, Туркистоним, Туроним.

Амриқода мангу озод индуссан,
Шоҳжаҳонсан, Тожмаҳалда юлдузсан.
Тунинг ортда, эртанг порлоқ кундузсан,
Отар тонгим Туркистоним, Туроним.

Бағрингдаги тошу, гиёҳ тупроқмиз,
Қуёшингдан нур симирган япроқмиз,
Қаддинг кўтар, ғанимлардан кўпроқмиз
Енар жоним, Туркистоним, Туроним.

Қутлуғ ўтмиш келажакка боқажак,
Қутли юртда иқбол мангу болқажак,
Оққан дарё яна такрор оқажак,
Жон эй жоним, Туркистоним, Туроним.

Сенсан Муқаддас Қарими Қуръоним,
Сенсиз нурга тўлмас ё раб, иймоним.
Сенла саодатга эшдир ҳар оним,
Сўнг маконим, Туркистоним, Туроним.

Амиримсан, ҳоқонимсан, султоним,
Ев ўқига бардош берган ултоним,
Сенга фидо бўлсин Ватан, бул таним,
Тон эй жоним, Туркистоним, Туроним.

БОШ УСТИГА, ЭЙ БУЮК РУҲ

Бош устига, эй буюк Руҳ,
Шоҳижаҳон Соҳибқирон.
Йўлингизга тўрт бўлди кўз,
Сизсиз ғариб мулки Турон.

Ота улус, она Ватан,
Болам Темур деб йиғлади.
Армонлардан адо бўлган,
Оқсарой кўксин тиғлади.

Беҳишт Самарқанд боғлари,
Сизсиз хазон бўлдилар-ей.
Або Турким авлодларин,
Бағри қонга тўлдилар-ей.

Э воҳ, падаркушлар улуг,
Бекларга хезландилар.
Бобурларинг бахтин излаб,
«Ҳинд сори юзланди»лар.

Во даригким, пири комил,
Бўлди кўп «юз қаролиғ»
Ватан вайрон, миллат сарсон,
Ҳинду афғон аролиғ.

Шаҳрисабз — она бешик,
Бевақт сомон рангиндадур...
Кўктуркларим орзулари,
Бу кун осмон тенгиндадур.

Қаро кунлар ўтди Ҳазрат,
Алптегинлар келди қайтиб.
Тангритоғнинг эпкинлари,
Хур қўшиқлар елди айтиб.

Сизсиз юртнинг қалби ярим,
Буюк Туркистон амири.
Пойингизга таъзим эгар;
Дўсти-ёрон, ғаним бари.

Адолат динига рағбат,
Бир Ҳаққа йўл очган инсон.
Европани халос этиб,
Московга эрк сочган инсон.

Сиз Ватанга қайтмоқ учун,
Дунёнинг ярми тебранди.
Вужудларда чўккан армон,
Темурий қонлар эмранди.

Бош устига, эй буюк руҳ
Шоҳижаҳон, Соҳибқирон,
Йўлингизга тўрт бўлди кўз,
Сизсиз ғариб, мулки Турон.

УМИД

Умидли умидим қани тур энди,
Умидли дунё бу қани юр энди,
Тақдирда не бўлса шуни кўр энди,
Кўнгил осмонимда офтоб кўринди.

Қўйнида сир сақлар бу кўҳна замин
Топталган қисмату буюклар ғамин.
Фарзанди сабрли мўминдан мўмин,
Кўнгил бўстонида ғубор суринди.

Узилган наволар кўтарди бошин,
«Гиря»ю «Ушшоқ»да кўр сўвинч ёшин.
Хандакка супириб маломат тошин,
Кўнгил орзусининг шашти зўр энди.

Офтобдай англади ўзлик ўзини,
Тупроқдан кўтарди оташ сўзини.
Кўз очиб таниди ризқу рўзини,
Кўнгил айвонида суҳбат қур энди.

Бахт экан хайрият чиқдим қафасдан,
Пойимни асрасин бор хору хасдан,
Чеҳрамда тиниқлик эркин нафасдан,
Кўнгил замонимда даврон сур энди.

Ғуборлар бор ҳали, кўзга ботмасин,
Авраб-эй бир кеча дилда ётмасин,
Ўзликни ўзгача кейин сотмасин,
Кўнгил оламида ҳушёр тур энди!

Боболар руҳи шод, вақти бир хушман,
Парвози юксагу, сайроқи қушман,
Ўзингдан ўзингга чиқмаса душман,
Кўнгил даласидан ғамни ўр энди!

Қаддини кўтарган қадрим синмасин,
Орзулар йўлига чанглар инмасин,
Истиқлол офтоби энди сўнмасин,
Кўнгил тулпорига қамчи ур энди!

Умидли умидим қани тур энди,
Умидли дунё бу қани юр энди!

НАСИБ

Тонг соч ёйиб, ёришса осмон,
Бўй кўрсатса атроф соғ-омон,
Дарахтлардан ошиб келса нур,
Биллур ҳаво бахш этса ҳузур.
Райҳон, гуллар жилмайиб ётса,
Чуғурлашган қушлар уйғотса,
Насиб этса — борман мен бугун,
Шу кун билсанг — мен туғилган кун!

Кўргансан-ку шаффоф булоқни,
Шовқин солиб бузмас ҳар ёқни.
Тоғ пойига бош қўйиб доим,
Сочин тараб куйлар мулойим.
Қўшиғида йўқ зарра ғубор,
Улашгувчи ризқу рўзи бор.
Насиб этса — насибам бутун,
Шу кун билсанг — мен туғилган кун!

Омон бўлса отанг, волиданг,
Хабар олсанг улар ҳолидан
Туғишганлар соғиниб кутса,
Дўстлар меҳр — офтобни тутса.
Дастурхонда ушатилса нон,
Тўрт кўз тугал ўтирсанг шодон.
Насиб этса — бахтим кулган кун,
Шу кун билсанг — мен туғилган кун!

Ениб турса ўчоғу тандир,
Яримта нон роҳату жондир.
Чуғурчуқдай ўғил — қиз бўлса,
Ёр қошингда, тилда «Сиз» бўлса,
Ошёнингда файз мезбон албат,
Томир ёйса меҳру муҳаббат!

Насиб этса — бағрим ҳам бутун,
Шу кун билсанг — мен туғилган кун!

Чанг-ғуборнинг кунлари битсин,
Тан сиҳатга нима ҳам етсин.
Қипригингга инмаскан намлик,
Ҳамроҳ бўлса дили беғамлик,
Юз ўгириб кетса қайғу ғам,
Демак сенинг хотиринг ҳам жам.
Насиб этса — кунлар бетутун,
Шу кун билсанг — мен туғилган кун!

Занжирлардан эрким бўшалди,
Орзуларим бир-бир ушалди,
Сфтоб кулиб, юз очди ҳилол,
Мангу яша,энди Истиқлол!
Борлиғимсан, сенсан — жону тан,
Бахтимизга бор бўлгин Ватан!
Дийдор кўрмоқ — нур ёғилган кун,
Шу кун билсанг — мен туғилган кун!

ЎЗБЕКМОМО

Фаришталар файзи ёғар юзларингдан
Аримасин қувонч энди, Ўзбекмомо.
Юрсанг офтоб эргашади изларингдан,
Офтоб бўлиб нур соч энди, Ўзбекмомо.

Келди қайтиб ёт юртлардан карвонларинг,
Қўнғироғи кўксингдаги армонларинг.
Ўзингники ўзинг ёпган ширмонларинг —
Сенга тегмас қирмоч энди, Ўзбекмомо.

Саробларга сажда қилдик етмиш йил биз,
Йўқ Ватанни Ватан билдик етмиш йил биз.
Чин Ватаннинг пойларига чўкайлик тиз,
Сен йўл бошла, йўл оч энди, Ўзбекмомо.

Эй сен ҳикмат диёри, эй сирли бағир,
Не даҳога йўл кўрсатган ўзинг, ахир.
Темурга ҳам алла айтган ўзинг, ахир,
Қайтар қалбга ишонч энди, Ўзбекмомо.

Озод юртда, обод юртда бор келажак,
Хур ўлкага мудом йўлдош, ёр келажак.
Ҳали не-не Алпомишлар туғилажак,
Бахтинг бошга гултож энди, Ўзбекмомо.

Тўқилмасин сочингдаги битта толанг,
Омон бўл сен, омон бўлсин дашту даланг,
Ўпон боланг, деҳқон боланг, султон боланг —
Кел, дуога қўл оч энди, Ўзбекмомо!..

ЎЗБЕКМАН

Оқ яктаги янглиғ оппоқ муроди,
Ҳар яхшига жони қурбон ўзбекман.
Насли улуғ соҳибқирон зурёди
Довруғи дунёга дoston ўзбекман.

Юрт йўлласа тулпорлари қир ошган,
Ўтгиз ўлка атрофида бирлашган.
Юлдуз билан фуқародек сирлашган —
Ҳазрати Улуғбек султон ўзбекман.

Зиё оққан мен юрган йўл — йўлакка,
Шому Ироқ зор термулган ўзбекман,
Дунёларни ўрантирган ипакка —
Тилла қўнғироқли карвон Ўзбекман.

Шоҳликни умргузарликда ўтказган,
Навкар билан ниҳол эккан, ер қазган.
Жанглар аро фурсат топиб шеър ёзган,
Тожмаҳаллар қурган гирён ўзбекман...

Эл қўлласин энди бу юрт эгасин,
Истагим у ҳеч кимга бош эгмасин.
Адл бўйи — бастига кўз тегмасин,
Шу юрт учун кўкси қалқон ўзбекман!

МУСТАҚИЛЛИК БАЙРАМИ

Байрам қилди қушлар,
Баҳор бўлди қишлар,
Унгдан келди тушлар
Сен туғилган айём,
Сен туғилган айём.

Тилаклар гул бўлди,
Емонлик кул бўлди,
Еғдулар йўл бўлди
Сен туғилган айём,

Сен туғилган айём.
Тилларда бол ўйнар,
Кўкда ҳилол ўйнар,
Юртда иқбол ўйнар
Сен туғилган айём.
Сен туғилган айём...

Е АҲИЛЛИК, Е ҚУЛЛИК!

Доно халқим, бардам бўл,
Хар дам илдам, шахдам бўл,
Бирлаш, бирлаш, бирдам бўл,
Е аҳиллик, е қуллик!

Тинчлик сўзи зирҳингдир,
Мустақиллик кўркингдир,
Асра, асра эркингни,
Е аҳиллик, е қуллик!

Олам аҳли қардошинг,
Пирлар бўлсин йўлдошинг,
Тобла иймон, бардошинг,
Е аҳиллик, е қуллик!

Фаҳринг она ер бўлсин,
Бахтинг ҳалол тер бўлсин.
Фарзандларинг шер бўлсин,
Е аҳиллик, е қуллик!

Гоҳ буркандинг шуҳратга,
Дуч келдинг гоҳ кулфатга,
Ботма яна зулматга,
Е аҳиллик, е қуллик!

Гулдек чирмаш, Туркистон,
Бирга сирлаш, Туркистон.
Бирлаш, бирлаш, Туркистон,
Е аҳиллик, е қуллик!

ТУРКИСТОН

Қай кунким жаҳонга келди Туристон,
Жаҳон шул майдонга келди, Туркистон.

Азиз тупроғингни бир бор кўрганлар
Дингаю иймонга келди, Туркистон.

Султонлар бош уриб ётган заминда
Бош уриб султонга келди, Туристон.

Ҳар гал бул бўстонга келганда ёғий,
Оғриқ устихонга келди, Туркистон.

Тарих йўлларида туркулар учди:
О, қандай замонга келди Туркистон!

Урҳоси фалакка етганда гоҳи
Ой деди: Осмонга келди Туркистон!

Бу кун таъзим ила келдик, англадим:
Англаган инсонга келди Туркистон.

Йўқ бошқа от ила ётлар келмади,
Узи Туркистонга келди Туркистон!

Улуғ Яссавийни ёд этиб, Мирзо,
Юракда исёнга келди Туркистон!

ПОЛВОН

Турсун Али Муҳаммад нутқи

Уғлонларим, билиб қўйинг, бас,
Фақат тош кўтарган полвон полвонмас,
Мусибатни, кулфатни енгиб,
Истибдодни, зулматни енгиб,
Эл ифра бош кўтарган — полвон!

Фақат тош кўтарган полвон полвонмас,
Юрса кимдир чўкиб, сарғариб,
вафо излаб, бир дўст ахтариб,
Инсон бўлиб, дунёда ғариб
Бир кўнгилни кўтарган — полвон!

Фақат тош кўтарган полвон полвонмас...
Зодагонлар, киборлар, ёҳу,
Сиркалари кўтармаса сув,
Тангир-тунгир қилаётганлар
Мусибатни чалаётганлар
Ишрат билан дунёмизни ҳам,
Кўтармаса битта сўзни ҳам,
Кибрланмай жасад кучига,
Ҳасратини ютиб ичига,
Раиятнинг қасоси учун,
Чидаб, Ҳақнинг ризоси учун
Дунё юкин кўтарган — полвон!

Фақат тош кўтарган полвон полвонмас,
Даврон ориятнинг ўткир ва синмас
Тишларига тош осиб турса,
Гурзи билан полвоннинг эмас,
Ҳақиқатнинг кўксига урса,
Даст кўтариб Ҳақнинг туғини,
Ҳаққа чорлаб, халқнинг руҳини
Токи меърож кўтарган — полвон!

Фақат тош кўтарган полвон полвонмас...
Аждодларнинг қутлуғ либосин
Олақуроқ шимга алмашиб,
Мисли саҳна масхарабози
Бутун авлод юрса адашиб,
Оёл кашмир санъати билан
Юрт кўксида ўйнатса илон,

Худосини унутса тўқлар
Ва белида белбоғи йўқлар,
Номус қилиб бу ҳолдан андак,
Ор-номусга кийгизиб ятак,
Белбоғ боғлаб Ғурур белига,
Ўз касбини бериб ўғлига,
Бир тож қилиб миллат шаънини,
Бошида тож кўтарган — полвон!..

1992—93.

БИТТА РҮЙХАТДАМИЗ

Биз бир рӯйхатдамиз аввалу охир,
Истиқлол одамлари!
Бизнинг шиддатлардан бўлгандир зоҳир
Давримиз қадамлари!

Ҳузур-ҳаловат деб, мавқеъми деб ё
Келмаганмиз жаҳонга.
Биз — юракдаги ор, руҳдаги зиё,
Ирсий покликмиз қонга!

Эртага ё индин бўлар деб осон
Юпатмоқдан йироқмиз.
Бахт ҳеч ўз-ўзидан бўлмайди эҳсон,
Эришамиз бироқ биз.

Ҳар қандай ўлчовга эрур бедаҳл
Умру қулоч, бўйимиз.
Қўлдаги бармоқлар каби биз аҳил,
Шунга монанд ўйимиз.

Муқаннадир, Темур, Қодирийдир ё,
Битта сафда бордирмиз.
Қай йўсинда ҳамки, юртига фидо,
Эрк учун дастёрдирмиз.

На-да тухмат, ўқи, на қилич, на дор
Йўлдан қайтара олди.
Ватан ишқи бўлгач орзуларга ёр —
Улимлар орта қолди.

Бизнинг мазорларни таҳқирлади ким —
Оқибат бўлдилар хор.
Замон лаънатига бўлдилар маҳкум,
Тарих йўлида абгор.

Қимга Ўзбекистон муқаддас, пойдор,
У ватандир — барҳаёт.
Фидойилар учун битта рўйхат бор.
Эскирмоқ у учун ёт.

Таваллуд санамиз — турли асрлар,
Ёшда тафовут катта.
Минг кўйга солса-да олатасирлар,
Бўлганмиз бир қисматда.

Чўзсак — бир-бирига етди қўлимиз,
Асрлар монёъ бўлмай.
Доим дилдай туташ чиқди йўлимиз,
Улдиришса ҳам ўлмай.

Фақат Ватаним деб, халқим деб фақат,
Ўтган — биз, ўтадурмиз.
Кишан-ла кўмилган тупроққа қат-қат,
Руҳан-чи, ўта ҳур — биз!

Биз — ким, керак эмас изоҳу шарҳлар,
Ҳеч ўчмас рўйхатдамиз.
Ким бизга издошу ворисдир, фарқлар,
Мангуликка — паттамиз!

Ибтидомиз — турфа, интиҳомиз — бир,
Хоҳ кичик, хоҳ каттадир.
Тилу дил Ватанга келтирар такбир,
Битта эътиқоддамиз!

Ватанпарварлик — дин, фидойилик — фан,
Шу йўлда жангаримиз!
Бизга маслак — Ватан, тақдир ҳам — Ватан
Бўлаги сингари — биз!

Бизга битта йўл бор: фақат олдинга!
Тарихни солиб йўлга.
Яланғоч қиличмиз, қайтмасмиз қинга,
Ўтмаймиз қўлдан қўлга.

Ҳеч қачон эгилмас биз тутган туғлар,
Ўзуқсиз силсиламиз.
Бедор бизни азал қўлловчи руҳлар —
Абад улар иламиз!

БУГУН

Қўзларинг оч, эй ватандош, келди истиқлол бугун,
Қўнди бошларга ҳумомиз, кулди чин иқбол бугун.

Лабларингни энди ҳурлик яллеси тарк этмагай,
Шодиёнанг, шубҳасиз, кунларни айлар лол бугун.

Эрк насими эсгани кимлар учун хуш келмагай,
Бор, билармиз, музюраклар бизга бўлгай зол бугун.

Нечалар етмай бу айёмга ўрилди майсадек,
Қонлари ҳар тонгимиз уфқини қилгай ол бугун.

Гар қоронғу ўн беши ойнинг, мунаввар ўн беши,
Бўлмагай ҳеч қайси гулшан, лолазор поймол бугун.

Ўзбегим қалби то тепгай — қадини тиклар Ватан,
Қайсинг ўғлон шул Ватанга, унга содиқ қол бугун.

Асрий орзуси ушалган ўзбегим шаъни учун
Жонибек сўз гулшанидан тўплагайдир бол бугун.

ЎЗБЕКИСТОН ТУҒРО¹СИ

Қуёш — фалак туғроси,
Боқийликдан шаҳодат.
Сўз — шоир қиёфаси,
Миллат юзи — урф-одат.

Истиқлол элнинг ғорат
Муродин этди вожиб.
Биримиз демократ,
Биримиз бўлдик ҳожи.

Ислоҳ ҳидоятидан
Юракларга оқди нур.
Қуръон ҳар оятдан
Ёришиб борар шуур.

Азалий имлоларда
Она тилим мақоми,
Жаҳоний иншоларда
Битилди ўзбек номи.

Силқариб озодликнинг
Дилқушо буғросини,
Ўзбекистон бошига
Қўйди ўз туғросини.

Унда отаётган эрк
Порлайди зар нур сочиб.
Бахт қуши — ҳумо қуши
Турар қучоғин очиб.

Энди башар юртимни
Туғросидан танийди.
Мен ҳам кийиб дўппимни
Жаҳон кезсам қанийди!

---

¹ Туғро — герб.

ИСТИҚЛОЛ ҚАСИДАСИ

Истиқлол дилларни тўлдира келди,
Чирмовуқ томирин сўлдира келди,
Асл инсонликни билдира келди,
Уйғониш замони муборак, юртим.

Ёмоннинг ёлғони — ёлгон ёмони
Ёлгоннинг замони — замон ёлғони.

Қаллоб истибоднинг, — эврилш они, —
Фош бўлган ёлғони муборак, юртим.

«Кеча ва кундуз»дан иборат ҳаёт
Кундузидан бўлди мосуво наҳот?
Кундуз шуъласидан кўкарган баҳор,
Чўлпоннинг армони муборак, юртим.

Синди зулумотнинг қўрғошин ранги,
Оқариб отмоқда истиқлол тонги.
Дилга нур йўлласин, қўлласин тангри
Армоннинг Чўлпони муборак, юртим.

Фикр эркин бўлмай озод бўлмас руҳ,
Кўнгил озод бўлмай тўкилмас андуҳ.
Нурланиб, ҳурланиб келганда шукуҳ,
Имтиҳон довони муборак, юртим.

Истиқлол истисно эл гофил агар,
Бир-бирин йиқишда то машғул агар,
Оналар қўлида кетмон гул агар,
Изтироб имкони муборак, юртим.

Илоё, ўзингдан ўрмасин зобит,
Бемаҳал ҳеч уйдан чиқмасин тобут.
Виждонин тиф бўлсин, имонинг совут,
Яссавий имони муборак, юртим.

Истиқлол кўзлари тийрак боладир,
Минг йиллик тарихдан сабоқ оладир.
Ўзбек омон бўлса у ҳам қоладир,
Чўнг тарих ўғлони муборак, юртим.

Учларинг узайсин, кўкармоқ чоғинг,
Ёнларинг яйрасин, берк бўлсин боғинг.
Қайтадан порлаган қадим чироғинг —
Турон Туркистони муборак, юртим!

ХУРЛИК*Туркум***I. УЙҒОНИШ**

Тангритоғ томондан чиқмоқда қуёш,
 Қадим Шарқ нурларга чулғониб келур.
 Қани, қўлингни бер, эй туркий қардош,
 Минг йиллик қон танда тўлғониб келур.

Қорлуқдир, чигилдир, ўғуз, чигатой,
 Кулфатларни энгиб ўтгай, ҳойнаҳой,
 Бошига ҳар кеча шуъла сочар Ой,
 Қошига ҳар куни Қун ёниб келур.

Ўз эркига ўзи бўлганда эга,
 Киноялар нечун, жирттақлар нега?
 Яссавий юртига, Темур юртига
 Саломлар айлабон тўрт жониб келур.

Менга боқмай қўйган очунмиди ё —
 Фафлатда ётганим, о, чинмиди ё?..
 Кўзларинг каттароқ оч энди, дунё,
 Туркистон уйқудан уйғониб келур.

II. ДИЙДОР

Туркий қавмларнинг бир бўлса боши,
 Лабдаги кулгуси, кўздаги ёши,
 Қорсонда бешбармоқ, лаганда оши,
 Боврим, мендан зўри бўлмас дунёда.

Бошдаги дўппиман, бошдаги бўркман,
 Башар тарихинда турк деган кўркман,
 Ундан қирғиз келса, бу ёндан туркман,
 Боврим, мендан зўри бўлмас дунёда.

Ёқутда ёқутни қазар манимдир,
Қўкўғиз манимдир, озар манимдир,
Бойкўлдан то баҳри Ҳазар манимдир,
Боврим, мендан зўри бўлмас дунёда.

Чиндан то Олмон бу Ипак йўлидир,
Ушбу йўл туркларнинг ўнгу сўлидир,
Бошқирддир, тотордир, онадўлидир,
Боврим, мендан зўри бўлмас дунёда.

Узилди ниҳоят тузоғим маним,
Қошдек яқин бўлди узоғим маним,
Жонимга жон эрур қозоғим маним,
Боврим, мендан зўри бўлмас дунёда.

Бу чексиз чўлимдир, бу юксак тоғим,
Ҳимолай узра мен чақирган чоғим,
Оролдан ҳай-ҳайлар қорақалпоғим,
Боврим, мендан зўри бўлмас дунёда.

Илдизин таниган эл бўлур бахтли,
Бир эдик, қолурмиз мангу шу тахлит,
Беш бармоқ букилса, мушт бўлур яхлит,
Боврим, мендан зўри бўлмас дунёда.

III. ҲИДОЯТ

Буюк юртдир азал-охир то Туркистон,
Кўзимга сургали сурмасо Туркистон.

Неча эллар, неча юртларни сайр этдим,
Ки йўқ оламда жаннатдек жо Туркистон.

Бу юртнинг бошига ёғдирди тош афлок,
Ки торож ўлди, ўлди яғмо Туркистон.

Неча ҳарбу неча зарбдан омон чиқдинг,
Сенга олқиш, сенга салламно, Туркистон.

Ҳар икки дунёда жаннат отин сўрсанг,
Дегай Усмон: ё Туркистон, ё Туркистон!

ОЗОДЛИК СУРУРИ

Қамалган қамарлар, энди озодсиз,
Илоҳий қанотлар қуллуқ, ассалом.
Ризвон қушларидай муҳаррам, шодсиз,
Жуфт-жуфт келинлардай айлангиз салом.

Қўлларим эрийди, вужудим эрир —
Қаранг, қандай эрир бу олтин қафас...
Тош сўнгаклар энди ипакдай ҳарир,
Ҳадемай тан абас, яна тан абас.

Фаришталар кутар сизни қайдадир,
Нурдан кашта тўқиб, либослар тикиб.
Даҳолар шивирлаб айтмоқда такбир,
Мангу сукунатга овозлар тўқиб.

Сиз сузиб борасиз, зулматлар синар,
Гўзал... Қандай гўзал ойлар қарвони.
Осмон қовоғига кулгулар қўнар,
Нурдан тўйдирасиз етим самони.

Қаранг, қандай эрир бу олтин қафас,
Ризвон қушларидай муҳаррам, шодсиз.
Ҳадемай тан абас, яна тан абас,
Қамалган қамарлар энди озодсиз.

ҚАЙТИШ

Пайғамбар кемаси — ҳаёт бешиги.
Раҳмат ёмғурлари ёғди фалакдан,
Бир ёруғ дарича очдим юракдан —
Очилди саодат, севги эшиги.

Унинг пештоқида ям-яшил қушлар,
Ўзидан нур тараб сайрайди оят.
Гулдурак гулдирос солиб олқишлар,
Юз йилда дил сари келибман, шояд.

Бу оқшом балқарман ой каби тўлин,
Раҳмат ёмғурлари ёғар фалакдан.
Марҳамат қилингиз, эй аҳли мўъмин,
Муҳаббат эшигин очдим юракдан.

**ЮРАГИМ ШАМ БУЛИБ
КУЗИМГА КЕЛДИ**

Кунни ича бошлар қорачиғларим,
Тонгнинг нафаслари юзимга келди.

Тонгда тунларимни ёдламай десам
Ёдим ёнбошимга, изимга келди.

Англадим: номуснинг қотили — қуллик,
Кўрдим: тожли бошлар таъзимга келди.

Булбулларим ўлди. Чаманзорларда
Булбуллик мақоми чўғзимга келди.

Ҳақоратлар едим. Таҳқир, ҳақорат
Тирноғимдан тортиб бўғзимга келди.

Шиддатимни ялаб қўрқув зулмати
Жонимдай ўғлоним, қизимга келди.

Танграмга юкиндим: муножот этдим
Ғойибдан бир қувват тизимга келди.

Э, инсон эканман, инсон эканмиз,
Туркистоним қайта ўзимга келди.

Келдими, бўлак бир эҳтиёжим йўқ:
Туркистон ҳамиша жазмга келди.

Келдими, бўлак бир эҳтиёжим йўқ:
Буюкликка келди, азимга келди.

Келдими, бўлак бир эҳтиёжим йўқ,
Шукронам жам бўлиб сўзимга келди.

Келдими, бўлак ҳеч эҳтиёжим йўқ
Юрагим шам бўлиб кўзимга келди.

...Кунни ича бошлар қорачиғларим
Тонгнинг нафаслари юзимга келди.

Тонгда тунларимни ёдламай десам,
Ёдим ёнбошимга, изимга келди.

ОТА ТУРКИСТОНИМ

Бизга ўт билинди: ёниб уйғондик;
Ўтда ёруғлик бор: ёнса ёнар жон.
Бирдан тикка турдик: Сенга ишондик,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.
Букчайиб юрганни билар бир тупроқ
Тикка турганларни танир тўрт томон.
Қуёш нурларига боғландик кўпроқ
Ота Туркистоним, онам Туркистон.
Баландлай бошладик: умидлар — яшил,
Чин ҳурлик истаги яна бир имкон.
Сен «болам» деб турсанг, юкимиз энгил,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.
Юксакдан қарасак, кўринди бари
Қим дўсти жигаржон, ким дўсти ёлгон.
Билгичмиз биз сени англаган сари
Ота Туркистоним, онам Туркистон.
Жаҳолат, ғофиллик, қўрқоқлик, ҳасад —
Қай бири қул бўлмас Ишқ бўлса гулхан.
Ишқингсиз бечора қолдирма фақат
Ота Туркистоним, онам Туркистон.
Ҳурлик, қуллик аро ташласа тақдир,
Сенинг буюк ишқинг яроғу қалқон.
Ишқнинг энгилганин ким кўрмиш ахир,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.
...Баландлаб борамиз: ишончлар яшил:
Сўзлаша бошлайди биз билган осмон.
Демак, узоқ эмас энг тоза манзил,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.
Минг шукур, ўзингсан карвону черик,
Минг шукур, ўзингсан сардору сарбон.
Бир бўлсанг, бор бўлсанг: Озодлик тирик,
Ота Туркистоним, онам Туркистон.

ВАТАН

Дил пораси, кўз қораси
Сен ўзингдирсан.
Менинг кўнглим сен аслида,
Сен кўзимдирсан.
Томиримда томир ёйган
Илк сўзимдирсан.
Илк оғригим, илк ёмғирим,
Найсоним, Ватан.

Қир устида ёнбошлаган
Бобом чайласи,
Бу дунёда кимларнингдир
Орзу-ҳаваси.
Димоғимда — юлдуз иси,
Шабнамлар иси,
Момом экиб кетган кашнич,
Райҳоним, Ватан.

Қулоқ солсам шивирлагай
Ҳатто тошларинг.
Ою қуёш, камалаклар
Кўзу қошларинг.
Бешигимни тебратгандир
Қалдирғочларинг,
Ою қуёш кўрпа солган
Айвоним, Ватан.

Бўронлари тулпорларга
Тунлар ёл бўлган.
Бир ўғлони чинор, бири
Мажнунтол бўлган.
Бобурлари отдан тушмай
Қадди дол бўлган,
Мозийлари, чаманзори
Пайҳоним, Ватан.

Валилардан ибрат сўйлар
Жулдур саҳролар
Сўнди қанча салтанатлар,
Қанча туғролар.
Мақбаралар айтсин лекин,
Айтсин Зухролар:
Ер остидан суҳбат айлар
Ҳануз Кубролар,
Термизийлар бедор ётган
Қўрғоним, Ватан.

Не тонг эди — изғиринлар
Заҳрини тотдинг.
Дастурхонда музтар қолди
Қанду наботинг.
Шаҳидларнинг мунгларидир
Ҳар бир работинг,
Абадий ёд эрур асли
Адабиётинг,
Чўлпон, Фитрат, Қодирий ҳам
Усмоним, Ватан.

Мен дунёни не деб айтай?
Бу бир кўҳна боғ.
Ўз билганин сайрар бунда
Ҳар қумри, ҳар зоғ.
Асло сенинг бағирларинг
Кўрмайин мен доғ.
Юлдузларга осмон бўлган
Ой, нурли тупроқ,
Осмонлари еру ери
Осмоним, Ватан.

Сўқмоғингда мен бир эпкин
Ё бир насимман.
Япроқ сенинг, хас бўлсам гар
Сенинг хасингман.

Жайронларинг кўзларида
Келар кўзингман.
Менинг борим сен биландир,
Йўғим сен билан,
Қатта йўлга чиққан улуг
Қарвоним, Ватан.

НАВРУЗ ҚУШИҒИ

Фалак бизни балолардан асрадим?
Юлдузлардан бойчечаклар сачрадим?
Бир куртакка алмашдим бор ҳасратимни,
Олам эски, лекин ўнгу сўлим янги.

Осмон бўлди бир кечада ҳорғин бағрим,
Туй бошлади, чақинларим, ёмғирларим,
Гўё ҳозир япроқ ёзар томирларим,
Гўё эски қалам тутган қўлим янги.

Ойларга ҳам алишмасман юзларини,
Қаранг Қўқон, қаранг Сурхон қизларини.
Зулфларию райҳонларнинг исларини
Олиб келган эпкинларим, елим янги.

Эй, кўҳна боғ, кўпдир чеккан азиятинг,
Қуриган шох, дилда сенинг васиятинг,
Эй, сариқ барг, қулоғимда насиҳатинг,
Бу йил энди менинг гулзор, гулим янги.

Ҳар кўнгилга бир янги куй, қўшиқ берсин,
Имон, инсоф, диёнатни қўшиб берсин.
Ҳар бир уйга энг аввал бир бешик берсин,
Ҳеч бир уйга кўрсатмасин ўлим янги.

Бормоқдасиз гарчи Ҳинду Хитойларга,
Умид айланг ўз ерингиз, Худойларга,
Уйларингиз тўлсин бу йил буғдойларга,
Ғимирлаган элим, дашту чўлим янги.

Лолалардан гар айтмадим, қир айтади,
Қолганларин само айтар, ер айтади.
Кўнглим очсам, ҳар гиёҳ бир шеър айтади,
Ростин айтсам, кўксимдаги дилим янги.

ВАТАН КЕТМАДИ...

Умр гулшанининг баҳори кетди,
Булбуллари кетди. Ватан кетмади.
Хусн қалъасининг оҳори кетди,
Ғурурлари кетди, Ватан кетмади.
Кетди ёру дўстлар, жўралар кетди,
Юрак меҳробидан Ватан кетмади.
Саралар, оқиллар, тўралар кетди,
Юрак тупроғидан Ватан кетмади.
Манглайини само силаган тоғлар
Кетдилар йўқликка. Ватан кетмади.
Чулдираб, илк бор кўз очган булоқлар
Кетдилар, барибир Ватан кетмади.
Иссиқ ўлкаларни қидириб, излаб
Қалдирғочлар кетди. Ватан кетмади.
Кўнгилга бир қўниб кўчган қувончлар
Кетдилар, барибир Ватан кетмади.
Кетмай яшайверди дардкаш онадай
Шодлигу, азобу, фироғи билан,
Момо Тўмарисдек елдириб отни,
Ғаним нимталаган Широғи билан.
Кетмай яшайверди юрак аршида
Ҳилпираган туғ, нон-тузлари билан.
Умрин далаларга фидо айлаган
Йигит юракли ҳур қизлари билан.
Кетмай яшайверар, токи юракда
Кўз очаркан мингта кўзли булоқлар.
Мени ташлаб кетмас, Темур туғи-ю,
Яссавий изларин ўпган тупроқлар...

ЭЙ ГУЛ...

Эй гул, сен кўзимнинг қораси бўлгин,
Доналар ичинда сараси бўлгин.
Момоларим гамин ўриб ўтдилар
Энди сен шодликнинг дояси бўлгин.

Бу тупроқда бобонг ноласи ётар,
Нодирабегим соч толаси ётар,
Кўнгилнинг эрк деган боласи ётар,
Кўнгилнинг эрк унган даласи бўлгин.

Олисга қарайман: карвон келадир,
Кимлар бор, кимлар йўқ, ҳайрон келадир.
Ҳали олдда неча доvon келадир,
Сен тоғу ҳам доvon ораси бўлгин.

Амир Темур бобонг дунёни сўрган,
Тагида тулпори юлдузни кўрган,
Ва лек бибим сочин кўзига сурган,
Сен ҳам шундоқ гавҳар донаси бўлгин.

Бу тупроқнинг гардин ювмасанг бўлмас,
Кўзлардан хобларни қувмасанг бўлмас,
Кетганлар-чун сафга турмасанг бўлмас,
Сен ҳам ёш тоғларнинг қояси бўлгин.

Тиғ теккан тиллардан тирқираган қон
«Хамса» саҳфаларин айлагач алвон,
Она тилим, дея қон қусди Чўлпон...
Сен шаҳид булбуллар ноласи бўлгин.

Қара, бугун юртнинг баҳорлари хуш,
Ҳаволари тоза, ҳаволари хуш,
Бу кўҳна тупроқда тугар экан қиш,
Эй гул, сен Туркистон онаси бўлгин.

ИСТИҚЛОЛ

Юртимнинг интизор осмонларини,
Кунтуғмиш тиланган дostonларини,
Занжирбанд арслондек имконларини
Бағрида аллалаб уйғотган ҳилол —
Истиқлол.

Ҳар ким ўз-ўзича кутган бахт — нисбий,
Орзиқиб, интилиб етган бахт — нисбий,
Жилмайиб чорлаган, ўтган бахт — нисбий,
Халқ учун аввалу охир истиқбол —
Истиқлол.

Ғилдираб, гулдираб ўтар замонлар,
Бағрида бахт гуллаб, қувраб армонлар,
Бекордир ганжу мулк, бекордир шонлар,
Дилларни ёритмас экан Ҳақ жамол —
Истиқлол.

Хумога эргашган кўнглимнинг тахти —
Шу озод заминдан келур тонг пайти
Алпомиш кетбатли авлоднинг шаҳди,
Асрлар қаъридан эсди ҳур шамол —
Истиқлол.

Наслимга ибратдир неки кун кўрдим,
Қалб айро тушмади Иймондин — нурдин,
Ўзи бек ғурурга энди жой — тўрдин,
Халқ токи ХАЛҚ экан, умри безавол —
Истиқлол.

Ғўдак умрига эш дуолар ҳаққи,
Самандар мисли муддаолар умри,
Эзгулик мулкига фидолар умри —
Мангулик кўксида бир туғ бўлиб қол,
Истиқлол.

БУ КУНЛАР

Бу кунлар мисоли беҳазон
Наврӯзга муборак остона,
Ҳали ҳар юракда чаманлар
Чайқалиб уйғонар мастона.

Бу кунлар — Лайлат-ул қадрга
Саломга шайланган саодат.
Эй кўнгил, сўрагил, бўлғувси —
Минг йиллик тилаклар ижобат.

Бу кунлар Ҳақ нури офтобдай
Еритмиш Ватаним кўксини,
Тилаклар ўғлон бўб туғилсин,
Руҳига Ҳақ нури тўлсин-эй!

Бу кунлар Тўмарис муроди
Шукрона тахтига равондир.
Бу юртда унгувчи ҳар тупроқ
Ғурудан сув ичар замондир.

Бу кунлар... бойланиб замонни —
Тебратган армонлар, йиғилар, —
Кўнгиллар кўзлари ёшланиб,
ЭРК деган паҳлавон туғилар.

Бу кунлар тиклагай, аритиб —
Жон Ватан кўксидан доғини —
Бағрингда юксала бошлаган
Қадрнинг қуламас тоғини.

НАҚШБАНДИЯ

Биринчи рашҳа

Бузилиб кетмасдан бир кун саройлар,
харобот ўтларга кўмилмай бурун, —
чандиқ ва чуқурдан чиққан гадоёлар
учраган тешикка тиқмасдан қўлин.
Малика либосин кийган аёллар
яланғоч кафанга чирмалмай ҳали,
мазорат латтасин чайнаб шамоллар,
дарвишдек тупроқда ётган маҳали, —
ҳарамдан отилиб чиққан сулувнинг
паришон сочлари оқармай сиймин,
нафси ўлдилинг!...

Иккинчи рашҳа

Бандага бандалик асли тааллуқ.
Қулоқ ос Баҳо ул Ҳақнинг гапига
«Талтайиб юрса-да ерда ҳар маҳлуқ,
талтайиб кирмайди ернинг тагига...»

Учинчи рашҳа

Инсдан ўтадир жинлар, на ҳол, Баҳоуддин?
Ҳаддин ўтадир кинлар, не фол, Баҳоуддин?
Бир чеҳраи гулфом у элни қиладир ғорат,
Сим-сим, симу сим-симлар, не фол, Баҳоуддин?
Бош уз, деса кангулга санчар дағи шамширин,
Тийғини тилур қинлар, не ҳол, Баҳоуддин?
Унсурни қўйинг, ёқди олти жиҳатимдин ул,
Бадбинлару бадбинлар, не фол, Баҳоуддин?
Эй «нун» неча айландинг бир нуқтайи холидин,
Синдирди сени «син»лар, не ҳол, Баҳоуддин?
Бағдод кетай девдим, нақши мани қилди банд,
Келди Чину Мочинлар, не фол, Баҳоуддин?

Қафтар келадир сўфий бошида, бу кун келмиш
Бойқуш била лочинлар, не ҳол Баҳоуддин?
Мавлоно Жалолиддин Балхий, қани бир Одам?
Сон ўлди-ку хоинлар, на фол, Баҳоуддин?
Эй ойюзим, чеҳранг хор ўлди хароботда,
Қотил эса ботинлар, не ҳол, Баҳоуддин?
Ердан яралиб Одам, сувдан яралиб Одам,
Кўкдан келадир динлар, не фол, Баҳоуддин?
Тонг отса-ю маҳшаргоҳ саҳнида ғало-ғувлар,
Йўқ эрса муаззинлар, не ҳол, Баҳоуддин?
Бир халқ кечиб хатдин, рўкач қилибон, ҳайҳот,
Ташдид ила танвинлар, не фол, Баҳоуддин?
Қаззоб казо бирла, оқиллар азо бирла.
Қайда, қани муҳсинлар, не ҳол, Баҳоуддин?..

Тўртинчи рашҳа

Култепада гуллар бор, ҳазрат Баҳоуддин,
Гулларда кангуллар бор, ҳазрат Баҳоуддин.
Қалбида сафо ўлган, иймони хароб ўлган,
Ҳам карлару гунглар бор, ҳазрат Баҳоуддин.
Йиғлаб келамиз, йиғлаб тонглар отадир нолон,
Тун қаърида мунглар бор, ҳазрат Баҳоуддин.
Енган дилимиз очсак тўзони бағоятдир,
Қат-қаърида қуллар бор, ҳазрат Баҳоуддин.
Тобуткашимиз йиғлаб келмоқда нечун билмас,
Йўл сўнгида йўллар бор, ҳазрат Баҳоуддин.
То мулки жаҳон бордир, бордир ани султони,
Мендек дағи қуллар бор, ҳазрат Баҳоуддин!

КАФОЛАТ

Ҳеч юрмасман қунвишиб,
 Бор суянч тоғим — отам.
 Қолмагай қалб увишиб,
 Бор дуоғўйим — онам.
 Тўймоқ онимас бу дам,
 Бу дунёга кўнглим бор.
 Ғам йўқ кетар бўлсам ҳам,
 Ортада қолар ўғлим бор.
 Ненинг ташвишин қилай,
 Таниса у Исломни.
 Айта олса тутилмай,
 ТУРҚИСТОН деган номни.

МЕНИНГ ЭРТАГИМ

Сал-пал унутганингда ўйинлар, эрмакларни, ўғлим,
 айтиб бераман ажойиб эртақларни. Қимдир тинглаб биларсан — Темур, Навоий, Бобур, Жалолиддин, Муқанна, Қодирий, Усмон Носир. Боламмасан мудрасанг, бу жуда узун эртақ. Тингла агар бўлайин десанг ҳақиқий эртақ. Боқ халқнинг ўтмишига, эртангни ўйлаган пайт. Эртақ айтсанг ўғлингга ухлатмаслик учун айт!

УЙҚУМ ҚОЧГАН КЕЧА

Ой чўчиб тисланар ортага ногаҳон,
 Терак бош чайқайди, ғижирлар оғир.
 Қули титкиланган ўчоқдир осмон,
 Япроқлар шивирлар, титрашар дир-дир.
 Пишқирар, кишнашар нотинч тулпорлар,

Занжир шарақлайди, кимдир кулади.
Пичоқ қайраётир ёвуз хунхорлар,
Бошлаб бош кўтарган хароб бўлади.
Йигитлар ухлашар, келинлар бедор,
Бешиклар қаттиқроқ дўқиллай бошлар.
Боболар кексарган, момолар бемор,
Оналар чаккаси лўқиллай бошлар,
Бу қайси замондир, бу қайси макон,
Нечун ҳеч тинмасдан тушга кирмоқда:
Ув, мана, қайсидир номард бу замон
Ёвга деразани очиб бермоқда.
Улуғлар май билан бўлсалар машғул,
Тош қотса заҳматдан ҳориган деҳқон.
Гўдаклар кўп бўлса, йигит-қизлар, қул,
Устига эшикбон сотилса ёмон!
Сўнгра ёпилмади сира ҳам ёҳу,
Ёмон қарғиш тегди шу кундан гўё.
Юртимда қадимий шаҳарлар кўп-у,
Бирон дарвозаси қолмаган аммо.
Кетмас кўз ўнгимдан. Туришар маҳзун,
Хато қилиб қўйган ота-боболар.
Қарайман — ҳар уйда ўсмоқда бугун
Қоши чимирилган ёвқур болалар.
Суюнмам мозийга гарчанд тош отиб,
Аммо дўстларимга сўз айтгим келди —
Йигитлар, ухламанг бундай тош қотиб,
Одамлар, ўлгудек ишламанг энди.
Қалъалар қулаган, минорлар хароб,
Қолмаган дарвоза, девор нишони.
Ютқиздик барини, биздадир аммо
Қолган шаҳарларни асраш имкони.

1985

* * *

Шудгорлар — мисра-мисра,
Қарғалар — чигитлардир.
Тепаликлар — бошлари
Кесилган йигитлардир.

Мезон — узилган торлар,
Дарахтлар — туғ тутган дор.
Шарқдаги чўққиларнинг
Бир кун осилмоғи бор.

Уфқнинг ўчоғидан
Ўт сачрар оқ далага.
Қилич йиртган кифтини
Тоғ тутар ҳар болага.

Чўққининг яралари
Қотиб оқ тош бўлади.
Осмонга учган ҳар тош
Бир кун қуёш бўлади.

УЗБЕКНИНГ ҚУЛИ

Ўзбекнинг қўллари кетмон эмас ҳеч,
Белкурак деса ҳам қандайдир увол.
Бу қўл шундай катта,
Унинг кафтига
Туркистон деган юрт сиғар бемалол.

ИСТИҚЛОЛ

Кел, жон қушим, жоним қушим, кел
Сени босай суюб кўксимга.
Моиқ патларингни силай энтикиб
Эй, қанотлари қонли,
Юраги доғлиқ,
Узун умри қафасда кечган қушим,
Кел, бағримга босай.
Кўнглимни бўшатиб олай.
Оҳ, сени озод кўролмай кетганлар ҳаққи,
Сенинг бийрон сайрашингни тинглолмай
ўтганлар ҳаққи,
Мен сени кўксимга босай, жон қушим.

* * *

Бошимда ой каби дўппи ярақлаб,
Эгнимда мовий ранг тўн билан шодон,
Ўтмиш китобини сокин варақлаб,
Дилим даҳри бўлар ёруғ, чароғон.
Бугун дейман: Худо, ўзингга шукур.

Оҳ кечамасмиди кимдир шеъримдан
Курмак янглиғ «худо» сўзин тергани.
Жанозани таъқиқ этиб, изимдан
Художўй деб, менга жазо бергани.
Бугун дейман: худо, ўзингга шукур.

Улуғ боболарнинг қутлуғ номига
Қора чаплангани кўзим ўнгида.
Муқаддас китоблар кириб эҳромга,
Қолиб кетган эди ҳаёт сўнгида.
Бугун дейман: худо, ўзингга шукур.

Оқиб масжидларга элимнинг сафи,
Тангрига юкуниб қилар ибодат.
Ошиёнига қайтган лайлаklar каби,
Ў, юртимга имон қайтди ниҳоят.
Бугун дейман: худо, ўзингга шукур.

ТУРКИСТОН ЙУЛЛАРИДА

Қандайдир чўққилар манзилим эмас,
 Бу совуқ тошларни қучиб толаман,
 қандайдир мусиқа қуйилар элас,
 майин оғушида қоламан.
 Ай, чўккан тоғларим... чиққайдир ўсиб,
 чўкқайдир кўп зилол оғу булоқлар,
 бор рангни кўргайдир бир куни кўзим,
 кечиккан оҳангга сирға қулоқлар,
 кескин асрларда кескин туёқлар,
 кескир кўчаларнинг сўнгида жоним,
 қизил юрагимда қизғиш бўёқлар
 бирла битилгандир турку Туроним,
 кўзим битилгандир, кўзим битилган —
 бири Оқдарёдир, бири қоп-қора,
 Йўлим битилгандир, кўлим титилган —
 Нур ато Оқ тоғдир, Нур ата Қор-а.
 зар бўлиб оқадур... пойимда Сайхун,
 жойимда Жайхуним тўлқини сокин.
 ой хундир, жой хундир, бой хундир, сой...хун!
 оролим қондиру, оромим қондир,
 мени ўраб олган дарёлар зар-д-об,
 одам-сув, олам-сув... қолган оролман,
 чўкиб чўколмасман, шиддатли гирдоб,
 Бойтубидан чиққан, сувга қаролман.
 Менинг мусиқага тўлган пайкалим,
 меваман—нурлардан тикланган ҳайкал.
 Хаёлда хаёлдан ширин асалим!
 Сочи йўқ, букланган, тукланган ҳай...кал!
 Арисан! Алафлар сендан арисин!
 Гулларнинг тугилган бармоғи муштдир—
 ғунчадир, очилмай майли қарисин,
 бариси бошимда очилса хушдир,
 темирдан-тароғим-менинг яроғим,
 кўксимга ҳайқириқ санчади кўксим,

туркман ҳам ўзимдир, қозоқ ҳам ўзим,
қирғизим у кўзим, ўзим бу кўзим,
хушдир ул саёққа таёқдан оғу,
тушдур ул таёққа қаёқдан оғу?!
Саёқдан, таёқдан бадтарман. Отдай
софдилман. Қилману қийиқдан оғу.
томчилаб тушади бедард бағримга
қумурсқа хордир ул чумолиларга,
чун моли нозик, гул жамоллиларга,
билмаган биларки умр уйқудир,
Ватан бу амалдир, Ватан—туйғудир!

БАҒИШЛОВ

Ўзбекистон мустақиллигининг беш йиллигига

Золимлар зулмидан келганди қаҳринг,
Эрк шамоли эсди яйради бағринг.
Ҳаёт бунча ёруғ, бунчалар гўзал,
Эрк сўзи дунёда энг буюк газал.
Қўсимга шамоллар теккан замоним,
Истиқлол муборақ Ўзбекистоним.
Истиқбол муборақ Ўзбекистоним.
Кишанлар узилди, синди қафаслар,
Боғингда булбуллар, тоза нафаслар.
Офтобга талпиниб нур бўлдинг энди,
Кишандан қутулиб ҳур бўлдинг энди.
Сен менинг номусим, шавкатим, шоним,
Истиқлол муборақ Ўзбекистоним,
Истиқбол муборақ Ўзбекистоним.
Жаҳонда қул каби аянчилик бўлмас,
Инсонга ватандай суянчиқ бўлмас.
Сочларим оқаргай қорданда кўпроқ,
Миллатим хор бўлса хор бўлса тупроқ.
Эй, меним ўзлимим, аслим, имоним,
Истиқлол муборақ Ўзбекистоним.
Истиқбол муборақ Ўзбекистоним.
Чеҳрангга термулиб соғинадурман,
Саҳарлар уйғониб сиғинадурман.
Илоҳий тилаклар мангу ёр бўлсин,
Сен деган борларинг мангу бор бўлсин.
Сен менинг томирда қайнаган қоним —
Истиқлол муборақ Ўзбекистоним.
Истиқлол йўллари хуш равон бўлсин,
Фарзандлар йўлбарсдек паҳлавон бўлсин.
Ватаним порлайвер дурдона бўлиб,
Мадҳингни куйлайин мардона бўлиб.
Мен сенинг болангман эй, меҳрибоним,
Истиқлол муборақ Ўзбекистоним.
Истиқбол муборақ Ўзбекистоним.

* * *

Эй, Ватаним сен бизим
бул жаҳонда боримиз,
Боримиз ҳам йўғимизсан
Ғуруримиз оримиз.

Сендан ўзга тагин не бор
айласак жонни нисор
Биз-да, инсон саналгаймиз
Ватан суймак шиоримиз.

Куйсину, кул бўлсин,
чиқмасин рангу-рўйи,
Агар, сендан тонар бўлса
бирор беғам беоримиз.

Тупроғингдан кўзга суртса
очилгай сўқир кўзи,
Ўрнидан тургай, тузалгай
қон тупурган беморимиз.

Сен деганда зирқирар онг
кўпиргай томирда қон,
Сен муҳаббат рамзидурсан
ҳам суюк дилдоримиз.

Сени дебон шаҳид ўлсак,
ризо кетгай биздан жонлар,
Чин инсондур йўлларингда
қон кечурға тайёримиз.

Не жафолар чекмадинг
не ситамлар кўрмадинг?
Бул кун бошингда посбондир
ўшал буюк сардоримиз.

Бу дунёдан илинжим шул
ўтинчим шул—шонга тўлсин.
Ҳур бўлсин, озод бўлсин
Худо берган диёримиз.

**СЕЛ КЕЛАДИ,
КУРТАҚЛАР СЕЛИ...**

Юрагимни ғажиган бургут,
Кунларимни ўйнаган савол.
Мени кутма, номимни унут,
Кокиллари паришон, увол.

Нам, буғчиган дала ўртайдир,
Хотиранинг суқли буржини.
Атиргулли кўлмак ҳўплайди
Кўнгилдаги жунун хуржуни.

Сел келади, куртақлар сели...
Билга Ҳоқон битигида бол.
Хаёл, хаёл, бунчалар беҳол.

Дардларимдан айирди саҳар.
Нафасимда қалқиган Маҳшар
Баҳор ялар Туркистон эли.

Тилсимланган савдо, айлана дунё,
Ватан йўлга чиқди, ҳис калдироғи.
Ҳаяжон ортилган бинафша даҳо,
Ҳаваслансанг арзир, ҳамал чақмоғи.

Фариштадай хаёл, онадай малак,
Сирлар япроғига ўқийди ҳукм.
Чархпалак-ҳалак, ер қаъри фалак,
Қароматгўй шамол, ақлинг бўлса жим.

Қирлар чақиради, қўшиқнинг қони.
Синчков девларнинг қўлда кишани.
Ўкинчбон кузакнинг яримта нони,
Дами чиқди беҳуд, бесар шишгани.

Қўзлар оралайди камалак товуш,
Ҳовлиқар боғларда номсиз палаҳмон.
Ўзингни излама, тўқима нолиш,
Навбаҳор ёғиға қоврилган бўрон.

Пилигинг ёнганмикан шамс учқунидан,
Илигингни тўқла савр сабрида.
Йўқлар минг жаҳоним офтоб тунидан,
Сўрар устихоним чўккан қабрида.

Тупроқда кўринмоқда Аллоҳнинг изи,
«Ло илоҳу иллаллоҳу...» «Алайҳа...»
Ифорила янчар букилган тизни
Мангуликсиз мангу пистоқи лахза!!!

ВАТАН АБАДИЙ

Ва гарчанд асрори беҳад Коинот,
Билганимиз эса зарра ва нисбий,
Қўнгил эътирофин туйган маъқулот:
Тириклик абадий, Ватан абадий.

Тунлар тушларимда намоён умрим
Ўтмишимдир менинг ё келажагим,
Демак яшаганман, яшайман доим,
Тириклик абадий, Ватан абадий.

Ҳаттоки фалакдан меҳрим ёнартош
Бағридаги битик сирни айлар фош —
Милярд йил бурунлар чизган бир қардош,
Тириклик абадий, Ватан абадий.

Умрузоқ давридай, бақога мойил,
Осудалик инган эй саргашта дил,
Мангулик гулгуласин ҳалқасисан, бил,
Тириклик абадий, Ватан абадий...

ПАРВОЗ ЭТАВЕР, ЮРТИМ!..

Тушовланган ҳеч жонзот учолмас йироқларга,
«Эркинлик» бирлан «парвоз» муқобилдир эҳтимол.
Алвидолар айтамыз руҳдаги тузоқларга,
Қақнус мисол хокидан бунёд бўлди истиқлол.
Шуур коинотига сарҳадлар йўқдир бешак,
Чексизликлар ортини қоплай олур бир хаёл.
Милярд-милярд тилсимлар бағрин очади, демак —
Тафаккур ғулусига эгов урди истиқлол.
Ҳар неки бунёд магар — пойдевори шул замин,
Боболар меросининг зарраси ҳам этар лол.
Шунчалар буюкмидинг, Туроним, жон Ватаним!
Унут қадриятларни тиклаётир истиқлол.
Вақт нисбий эрур, аён, асрлар аросатдан
Ҳурликда кечган беш йил қимматлироқ бетимсол.
Нечун алёр айтмайин эртанги шафоатдан,
Иштибоҳсиз қатъият ато этди истиқлол.
Оламини англамаклик ўзни англамак, илло
Синоатлар уммони асло топмагай завол.
Юртим, юксаклик сари учавергин доимо,
Бир қанотинг тафаккур, бир қанотинг истиқлол!..

МУНДАРИЖА

Абдулла Орипов

Кўзmunчоғ	4
Истиқдол қўшиғи	5

Эркин Воҳидов

Ватан истаги	6
Ватанда беватан бўлдим	7

Омон Матжон

Шайх Нажмиддин Кубро монологи	8
---	---

Жамол Камол

Уландан сўр	11
Нақш айлагил	12

Рауф Парфи

Она Туркистон	13
Ёнғин	14

Шавкат Раҳмон

Овозим	15
Энди жим турасиз	16

Усмон Азим

Ватанингни ўстир	17
Бахшиёна	18

Мирализ Аъзам

Мен учун энг муҳим	20
Ўзингни ҳар ёққа ташлама	21

Хуршид Даврон

Қизил империяни қумсаган кимсаларга	22
Талаб	23

Тоҳир Қаҳҳор

Тангритоғдаги суҳбатлар	25
Наъба сафаридagi суҳбат	27

Азим Суюн

Ўзбек, Ўзбекистон	29
-----------------------------	----

Нурали Қобул

Туркистоним, Туроним	31
Бош устига эй буюк руҳ	32

Ўткир Раҳмат

Ўмид	34
Насиб	35

Муҳаммад Юсуф

Ўзбекмомо	37
Ўзбекман	38

Анвар Обиджон

Мустақиллик байрами	39
Ё аҳиллик, ё қуллик	40

Мирзо Кенжабек

Туркистон	41
Полвон	42

Жонибек Субҳон

Битта рўйхатдамиз	44
Бугун	46

Саъдулла Ҳаким

Ўзбекистон тупроғи	47
Истиқлол қасидаси	48

Ўсмөн Қўчқор

Ҳурлик	49
------------------	----

Эшқобил Шукур

Озодлик сурури	51
Қайтиш	52

Қутлибека

Юрагим шам бўлиб кўзимга келди	53
Ота Туркистоним	54

Сирожиддин Сайинд

Ватан	55
Наврӯз қўшиғи	57

Шарифа Салимова

Ватан кетмади	58
Эй гул	59

Муҳтарама

Истиқлол	60
Бу кунлар	61

Асқар Маҳкам

Нақшбандия	62
----------------------	----

Аъзам Уктам

Кафолат	64
Уйқум қочган кечада	64

Салим Ашур

Шудгорлар мисра-мисра	66
Ўзбекининг қўли	66

Турсун Али

Истиқлол	67
Бошимда ой каби дўшни ярақлаб	67

Йўлдош Эшбек

Туркистон йўлларида	69
-------------------------------	----

Ҳамроқул Асқар

Бағишлов	71
Эй, Ватаним сен бизим	72

Вафо Файзулло

Сел келади, куртаклар сели	73
Тилсимланган савдо айлана дунё	74

Абдуқаюм Йўлдош

Ватан абадий	75
Парвоз этавер, юртим!	76

Адабий-бадиий нашр

ҲУРРИЯТ ЗАВҚИ

Шеърлар

Мусаввир *Ю. Габзалилов*
Муҳаррир *Ҳ. Худойбердиева*
Расмлар муҳаррири *Ю. Габзалилов*
Техник муҳаррир *У. Ким*
Мусаҳҳиҳ *М. Ҳўжаева*

Босмахонага берилди 5.08.96. Босишга рухсат этилди 22.08.96
Бичими 84×108^{1/32}. Босмахона қоғози. Адабий гарнитурга. Юқори
босма. Шартли босма табоғи 4,2. Нашр табоғи 3,13. Жами нусха
3000. 332 рақамли буюртма. Баҳоси шартнома асосида. 113—96
рақамли шартнома.

«Ёзувчи» нашриёти. 700129. Тошкент, Навоий кўчаси, 30-уй.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг Тош-
кент китоб-журнал фабрикасида чоп этилди. Тошкент, Юнус-
обод даҳаси, Муродов кўчаси, 1-уй.